

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

FAKULTA BEZPEČNOSTNĚ PRÁVNÍ

Katedra bezpečnostních studií

Sektářství jako sociálně patologický jev

Bakalářská práce

Sectarianism as socially pathological phenomenon

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Natálie ČERMÁKOVÁ

AUTOR PRÁCE

Kateřina KOFROŇOVÁ

PRAHA 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne

.....

Kateřina KOFROŇOVÁ

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí své bakalářské práce Mgr. Natálii Čermákové za odbornou pomoc, cenné rady a bezmeznou trpělivost při vedení této práce. Dále děkuji své rodině a přátelům, kteří mi byli oporou po celou dobu studia.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá sektářstvím jako sociálně patologickým jevem ve společnosti. V prvních kapitolách se věnuje vysvětlení pojmů, jakými je sociální deviace a její dělení a vysvětluje souvislost se sociální patologií. Představuje její systém, strukturu a organizaci spolu s riziky vzniku sociálně patologických jevů. Dále definuje sekty, jejich znaky, způsoby indoktrinace a fungování. Přibližuje její hierarchii uvnitř sekty, rebelství, které může vyústit v odchod ze sekty a v souvislosti s tím přibližuje pojem deprogramování a jeho praktiky. Poté představují náboženské společnosti v České republice a jejich právní úpravu. Další kapitoly jsou věnovány novým náboženským hnutím, které existovaly nebo stále ještě existují ve světě a v tuzemsku a zároveň uvádí možná bezpečnostní rizika, která nám mohou v souvislosti se sektami hrozit.

KLÍČOVÁ SLOVA

Sekta, sociální deviace, patologický jev, sociální patologie, nová náboženská hnutí, agrese, násilí

ANNOTATION

This bachelor thesis focuses on sectarianism as a socially pathological phenomenon in society. In the initial chapters are explained concepts such as social deviance and its division as well as explains the connection with social pathology. Also presents its system, structure and organization with the risks of the emergence of socially pathological phenomena. Further defines sects, their features, methods of indoctrination and functioning. Main focus is put on hierarchy within a sect, rebellion that can lead into leaving the sect, and in relation to this, it approximates the concept of deprogramming and its practices. Subsequently the thesis describes religious societies in the Czech Republic and their legal regulation. Final chapters are devoted to new religious movements, which have existed or still exist in the world and in the Czech Republic, and at the same time it lists the possible security risks that may oppose a threat to us in connection with sects.

KEYWORDS

Sect, social deviation, pathological phenomenon, social pathology, new religious movements, aggression, violence

Obsah

Úvod	7
1. Vymezení sociální deviace	9
1.1. Pojem deviace	9
1.2. Negativní a pozitivní deviace	9
1.3. Primární a sekundární deviace	10
1.4. Deviace sociální a nesociální	11
2. Sociální deviace	13
2.1. Struktura, subjekt, objekt, obsah, cíl a důsledek sociální deviace	14
2.2. Příčiny sociální deviace	15
3. Sociální patologie	17
3.1. Sociálně patologické jevy	17
3.2. Prevence, systém, struktura, organizace, prvky efektivní prevence sociálně patologických jevů. Indikátory efektivnosti a nástroje hodnocení	18
3.3. Primární prevence	19
3.4. Riziko vzniku sociálně patologických jevů	20
4. Sociologický pohled na sekty, kulty a nová náboženství	21
5. Sekta	22
5.1. Pozitivní přínosy pro jedince	22
5.2. Znaky sekt	23
5.3. Tvrdá a měkká sekta	24
5.4. Vůdce a stoupenci	24
5.5. Indoktrinace nových členů	25
5.6. Paranoia a rebelství členů sekt	26
5.7. Deprogramování	27
5.8. Prostota a čistota	27
5.9. Vize budoucnosti	28
5.10. Konec sekty	28
6. Nová náboženská hnutí	29
6.1. Konflikt ve společnosti	30
6.2. Agrese nových náboženských hnutí	30
6.3. Rituální násilí	31
7. Směry náboženského sektářství	32

8. Sekty a nová náboženská hnutí ve světě	35
8.1. Svatyně lidu	35
8.2. Óm Šinrikjó	40
8.3. Řád Slunečního chrámu	44
9. Nové náboženské hnutí v České republice.....	48
9.1. Most ke svobodě.....	48
10. Náboženství v České republice	51
10.1. Náboženské společnosti v České republice	52
10.2. Registrace církve a náboženské společnosti.....	52
10.3. Bezpečnostní hrozba v souvislosti se sektami a novými náboženskými hnutími	53
Závěr	55
Literatura a odborné články	57
Internetové zdroje:	59

Úvod

Bakalářská práce se zabývá sektářstvím jako sociálně patologickým jevem. Toto téma jsem zvolila z toho důvodu, že mě sekty a dění kolem nich fascinuje a chtěla jsem se o této problematice dozvědět více, do hloubky a zjistit motivy, proč sekty vlastně existují. Široká veřejnost je vnímá zkresleně a není schopna přijít na racionální důvod, proč lidé do sekt vstupují a nemohou porozumět tomu, proč je není snadné případně opustit.

V prvních kapitolách se věnuji vymezení sociologického pojetí deviace, její definici a odlišuji od sebe různé typy těchto odchylek. Dále představuji sociální deviaci, její objekt a subjekt zkoumání a příčiny vzniku deviantních jevů. Od toho se odvíjí sociální patologie. V této kapitole se věnuji společenským odchylkám, jaký mají vliv na jedince a na společnost, věnuji se historickému kontextu, jejich příčinám a nabízím řešení pro tuto problematiku. Podkapitoly v souvislosti se sociální patologií se věnují prevenci a rizikovým faktorům. Prezentuji sociologický pohled na sekty, kultury a nová náboženství, definuji, co je to sekta, jaké může mít pozitivní vlivy na jedince a jak s těmito pojmy souvisí tzv. Braiwashing. Dále poukazuji na typické znaky sekt, které je odlišují od jiných společenství, popisují obecnou hierarchii vůdce a jeho stoupenců, psychologické postupy při jejich indoktrinaci a případnou snahu těchto jedinců nebo jejich rodin o vymanění se z tohoto způsobu života i pomocí tzv. deprogramování. Definuji nová náboženská hnutí, jak vznikla, jak je sociologie vnímá a také jejich agresivní sklony a rituální násilí. Poté upínám pozornost k směrům náboženského sektářství, jakými jsou například Hnutí Grálu, Haré Krišna nebo Církev sjednocení, kdy tato učení krátce představuji.

Dále přecházím do praxe k historicky známým sektám, které změnily svět, jeho fungování a bezpečnost. Popisují jejich vznik, náboženské smýšlení, vnitřní a vnější fungování a jimi páchané násilí. Poslední kapitoly jsou věnovány novému náboženskému hnutí a náboženskému společenství v České republice, jejich historickému vývoji v našich zemích, jejich právní úpravou a bezpečnostním rizikům, která s sebou nesou.

Cílem této práce bylo vysvětlit co je to sektářství, na jakých principech sekty fungují, popsat vztahy mezi vůdci a jeho následovníky a jaké mohou mít pozitivní a negativní přínosy pro jedince. A dále přiblížit čtenáři bezpečnostní rizika a nová náboženská hnutí v souvislosti s Českou republikou

V bakalářské práci jsem vycházela z knih dostupných ve fyzické i online podobě, článků a okrajově jsem použila i internetové zdroje, například na dovysvětlení použitých pojmů.

1. Vymezení sociální deviace

1.1. Pojem deviace

Samotné slovo deviace pochází z latiny a doslova znamená “odchýlit se z cesty”¹. Pro ucelenější pohled a vysvětlení nám definice tuto koncepci vysvětluje jako: “jakoukoli odchylku od normální struktury či funkce a může se vyskytovat u kteréhokoli jevu v přírodě nebo společnosti.”² Původ a definice pojmu nám odhaluje, že jakékoliv chování, které nekopíruje nebo se odchyluje normálním standardům chování, je deviantní, jen záleží na jeho variabilitě. To znamená, že čím složitější daný úkaz je, tím je pravděpodobnost nějakého druhu deviace vyšší než u méně složitých úkazů.

1.2. Negativní a pozitivní deviace

Odchytky rozlišujeme na deviaci pozitivní a deviaci negativní, ale je třeba pamatovat, že jakékoliv extrémní formy těchto jevů nejsou optimální. Uvedu několik případů, kdy lze od sebe jednoduše odlišit případy pozitivní a negativní deviace. Například až úzkostlivý zdravý životní styl a striktní zdravá výživa, které mohou vyústit v poruchu příjmu potravy, oproti nadměrné konzumaci nezdravých potravin, které vedou k obezitě a s ní spojeným zdravotním problémům. Dalším příkladem může být přehnaná starost často prvorodiček o jejich potomka, kdy se domněle snaží ve prospěch jeho zdraví starat o něj v co nejvíc sterilním prostředí. Ani jeden z těchto příkladů není plně vyhovující a dá se nazvat jako pozitivně či negativně deviantní.³

Abychom byli schopni rozlišit pozitivní a negativní odchylky, je třeba si definovat normy, které budou uznávané celou společností, od kterých se jednotlivé jevy mohou odchylvat. Dále je důležité znát tyto normy, aby bylo možné vnímat odchylku a následně je označit za deviantní. “Vzhledem k tomu, že u norem, případně souboru norem nedochází k jejich dodržování přesně všemi lidmi stejně, existuje v každé společnosti nepsaný a v časovém prostoru

¹ WEISS, P. Sexuologie. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 468 s. ISBN 978-802-4724-928.

² HRČKA, M. Sociální deviace. Praha: SLON, 2001, s. 11.

³ DANICS, Š.; DUBSKÝ, J.; URBAN, L. Základy sociologie a politologie. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 358 s. ISBN 978-80-7380-751-1.;145-146

proměnlivý toleranční limit”⁴. To může mít v reálném životě podobu nadměrnému používání léků, alkoholu, nebo jiných návykových látek, kdy to společnost přijímá jako běžné, až nedelegantní. Následně to ovlivňuje i děti a mládež vyrůstající v tomto prostředí. Začínají konzumovat tyto látky již v útlém věku a často ve větším množství s vážnými zdravotními následky. I když vnímáme rozdíl mezi negativní a pozitivní deviací, ve společnosti je stále převážně vnímána negativní forma deviantního chování. V sociologické vědě se však při analýze tohoto chování prosazuje myšlenka objektivní deviace, která se zaměřuje přímo na porušení zažitého pravidla chování. Abychom mohli tento jev zkoumat, je třeba, aby nesl určité znaky: míru nebezpečnosti jednání pro společnost, opakovatelnost, hromadný výskyt v populaci a podobnost příčin, která pomáhá následně předvídat jednotlivé typy sociálních deviací.⁵

1.3. Primární a sekundární deviace

Prvním, kdo začal rozlišovat deviantní chování na primární a sekundární, byl americký sociolog Edwin M. Lemert. Základem pro tuto myšlenku mu byl tzv. labelling⁶. Samotné porušení normy ve společnosti na základě podnětu, který jedince ovlivnil k tomuto chování, je označováno za primární deviaci. Tento podnět může být psychologický, fyziologický či situační a tato osoba v reakci na nastalou událost reaguje určitým, společností netolerovaným, způsobem např. alkoholem, či jinými návykovými látkami. Sekundární deviací osoba reaguje na zaškrtulování jejího chování jako chování deviantní. Reakce jedince se různí, někteří to vnímají jako příležitost ke změně, obrození, vytvoření nového já a začátek nové, lepší fáze života, jiní v tom motivaci ke změně nespátřují a stagnují. Tento typ reakce může vést k lhostejnosti ke své osobě, okolí a vyrovnáním se s novou situací bez sebemenší záminky přiblížit se společenskému standardu.⁷

⁴ DANICS, Š.; DUBSKÝ, J.; URBAN, L. Základy sociologie a politologie. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 358 s. ISBN 978-80-7380-751-1.;146

⁵ Tamtéž, str.145-147

⁶ Nikdo není vnímán jako deviant do té doby, než je za devianta označen.

⁷ URBAN, L.; DUBSKÝ, J.; Sociální deviace. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 167 s. ISBN 978-80-7380-133-5.;45

1.4. Deviace sociální a nesociální

Deviace můžeme dělit i dalším způsobem na sociální a nesociální. Abychom deviantní chování mohli označit za sociální, je třeba spatřovat jejich přítomnost v mezilidských vztazích a v působení na jedince či skupinu osob ve verbální i neverbální podobě. Tyto odchýlené interakce bychom mohli podle sociologa M. Hřčky rozdělit do čtyř skupin stavů. První skupinou je zjevné deviantní chování, které lze snadno označit a rozpoznat ho od neodchýleného chování. Do této skupiny patří také poruchy emocí, myšlení či vnímání, které lze rozpoznat, ovšem není běžné, aby se projevovaly samostatně, a tak nebývají označovány jako samostatná kategorie. Druhá skupina shromažďuje jakékoliv charakteristiky, které jsou rozpoznatelné po fyzické stránce. Mohou mít podobu vrozené vývojové vady či jakékoliv tělesné nemoci a postižení. Do třetí skupiny se řadí jednotlivci se společnými znaky, které nebývají na první pohled zcela zjevné, avšak je můžeme zjistit ze sociální interakce. Pro příklad můžeme uvést dítě, které se narodilo mimo manželský svazek, bývalého vězně, nesezdaný pár, příslušníka náboženské skupiny nebo rozvedeného muže či ženu.⁸

Za nesociální označujeme veškeré deviace objektů “mezi nimiž neexistují sociální interakce a vztahy a které nevytvářejí organizovaná společenství (neživé předměty, rostliny a jednodušší živočichové) a to i přes to, že mohou zprostředkovaně (tj. Působením na chování sociálních objektů) ovlivňovat interakce a vztahy mezi sociálními objekty”.⁹ I když jsme za aktéry nesociální deviace označili tyto objekty, není vyloučeno, že mohou existovat situace, tzv. skryté deviace, ve kterých vyskytují jako účastníci lidé. Tyto deviace nedokáže okolí rozpoznat anebo je dokáže rozpoznat, avšak společnost je jako odchylku od normy neuznává, což je pro toto označení stěžejní.¹⁰

Skryté deviace nepůsobí na jedince či skupinu verbálně ani neverbálně a ani jinými způsoby neovlivňují mezilidské vztahy. A to z důvodů, že nejsou ve společnosti rozpoznány nebo jsou společností tolerované, a tak nejsou vnímány

⁸ URBAN, L.; DUBSKÝ, J.; BAJURA, J. Sociální deviace. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 231 s. ISBN 978-80-7380-397-1.; 62-63

⁹ Tamtéž; s. 63

¹⁰ Tamtéž

jako cosi škodlivého. Jakmile ji okolní subjekty rozpoznají, ocitáme se zpět ve skupině sociálních deviací.¹¹

¹¹ URBAN, L.; DUBSKÝ, J.; BAJURA, J. Sociální deviace. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 231 s. ISBN 978-80-7380-397-1.; s. 63

2. Sociální deviace

Pro podstatnou část vědních oborů je studium sociální deviace klíčové a pomáhá vysvětlit různé jevy, které mají přesah například do medicíny, práva, kriminologie, psychologie, ale také sociologie. Ta má pro studium těchto odchylek konkrétní disciplínu – sociologii deviantního chování, která se snaží do detailů rozebírat jednotlivé formy chování jedinců, které se podstatně vzdalují od všeobecně uznaných společenských norem. “Zkoumá především odchylky ve smyslu společensky nežádoucího, odmítaného nebo dokonce kriminálního chování, vždy však ze sociologického úhlu pohledu.”¹² Ve 40. letech 20. století začala být sociální deviace vnímána jako pojem, a měla na tom podíl především britská a americká sociologie. Do té doby se využívaly pojmy anomie¹³, sociální patologie nebo sociální dezorganizace.¹⁴

Sociální deviace hromadně označuje veškeré porušení či odchýlení se od veřejností uznávaných norem chování. Například na rozdíl od právního oboru, je toto sociologické pojetí mnohem rozmanitější, než by se mohlo zdát. Porušení společenských zásad nemá dopad pouze v náboženské, morální nebo právní rovině, kdy nám za porušení hrozí finanční sankce či vězení. Ovšem je důležité brát zřetel, že i když je sociální deviace úzce spjata s kriminalitou, nelze tyto dva pojmy vnímat jako synonyma, ale jako jednu z mnoha forem této odchylky.¹⁵

¹² URBAN, L.; DUBSKÝ, J.; Sociální deviace. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 167 s. ISBN 978-80-7380-133-5; 47

¹³ “Sociální situace, ve které dochází k rozkladu a zhroucení dosavadního normativního řádu.” DANICS, Š.; DUBSKÝ, J.; URBAN, L. Základy sociologie a politologie. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 358 s. ISBN 978-80-7380-751-1.;150

¹⁴ Tamtéž, 47

¹⁵ Tamtéž, 47

2.1. Struktura, subjekt, objekt, obsah, cíl a důsledek sociální deviace

Struktura je tvořena deformacemi hodnot společnosti, jejich norem, vztahů a také institucí.¹⁶

Subjektem sociální deviace označujeme toho, jehož chování vykazuje rysy deviantního chování. Ten své vnější projevy směřuje vůči objektu sociální deviace, který může mít jakoukoliv podobu. Často se jedná například o osobu či skupinu osob s etnickou, národnostní či rasovou příslušností, o předměty – movité i nemovité objekty, hodnoty uznávané společností – zdraví, láska, morálka nebo může být objektem některá z oblastí veřejného života – politika, kultura atp.¹⁷

Subjekty, které svým chováním naplňují deviantní rysy tvoří obsah sociální deviace. Ten se také věnuje vnější i vnitřní charakteristice těchto subjektů.¹⁸

Sociální deviace si klade za cíl uspokojit potřebu, která je vyžadována. Motivované či konformní jednání ovlivňuje délku cesty k naplnění potřeby. Zatímco motivace subjekt žene dopředu a snaží se své plány naplnit co nejdříve a snáze, popřípadě bez většího úsilí, při konformním chování není možné naplnit danou potřebu a cítit díky tomu cílené uspokojení. Potřeba může mít několik podob, např. touha po ukojení pudů a biologických potřeb, zlepšení majetkových poměrů a zisku vyššího finančního obnosu nebo uznání v sociálních vztazích.¹⁹

Pokud je tato deviace poháněna k naplnění cíle motivací, bývá jejím důsledkem naplnění či nenaplnění uspokojované potřeby. Pokud se na výsledný neúspěch podíváme z pohledu jedince, který byl motivován naplnit potřebu, mohou se u něj, dle osobnostních rysů, vyskytnout pocity nespokojenosti, studu, viny. Dále se může snažit pochopit, proč nedošlo, i přes jeho snahu, k vytyčenému cíli, uvnitř sebe zpracovává výsledek, smiřuje se s ním a racionálně

¹⁶ URBAN, L.; DUBSKÝ, J.; BAJURA, J. Sociální deviace. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 231 s. ISBN 978-80-7380-397-1.;65

¹⁷ Tamtéž

¹⁸ Tamtéž

¹⁹ Tamtéž

si ho odůvodňuje. Společnost reaguje na situaci dvěma způsoby. Buď chování přijímá, uznává a vnímá ho jako v souladu s obecně schválenými normami nebo subjekt za jeho činy odsoudí a uvalí na něj sankce (morální, společenské, právní atp.). Ačkoliv mají sankce funkci potrestat viníka, vychovávat společnost a předcházet deviantním činům, které mohou mít na veřejnost a řád neblahý vliv, mohou mít ve skutečnosti i odlišný účinek. U některých jedinců vyvolávají odpor a stabilizují, popřípadě utvrzují subjekt v jeho deviantní identitě. Důsledky sociálně deviantního chování ovlivňují subjekt, objekt, ale také sociální skupinu, popřípadě celou společnost, ve které existují.²⁰

2.2. Příčiny sociální deviace

Při pohlížení na deviantní jev se může zdát, že je jeho příčina pouze jedna, ovšem při bližším zkoumání přicházíme na to, že tyto jevy jsou zapříčiněny kombinací hned několika vlivů, které jsou vzájemně v souběhu, různě na sebe navazují a doplňují se. Mezi příčiny, které pomáhají ke vzniku sociálních deviací a definují je, patří psychologické, biologické, kulturní a sociální faktory.²¹

Poruchy socializace od útlého dětství k vrstevníkům, rodičům, deprivace dětí, vyrůstání v nevhodném sociálním prostředí s vysokou mírou deviantního chování a jeho následné napodobování, depresivní stavy vyúsťující v pochybování o sobě a své existenci. Tento krátký výčet nám představuje psychologické faktory sociální deviace.²²

Jakékoliv fyzické poruchy, které se dějí v našem těle, nikoliv myslí jsou označovány za biologické faktory. Původ může sahat už do prenatálního²³

²⁰ URBAN, L.; DUBSKÝ, J.; BAJURA, J. Sociální deviace. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 231 s. ISBN 978-80-7380-397-1.; s. 65

²¹ HRČKA, M. CIT. DÍLO, S. 21-23

²² DANICS, Š.; DUBSKÝ, J.; URBAN, L. Základy sociologie a politologie. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 358 s. ISBN 978-80-7380-751-1; 152

²³ období před narozením dítěte

vývoje plodu, kdy dochází k vadám a defektům, které mohou být viditelné či nikoliv.²⁴

Rozdílný vývoj, společenský řád a chování je v různých kulturách často až diametrálně odlišný. Co v Evropě považujeme za běžné, nemusejí považovat za normální na africkém kontinentu a naopak. Tradice a náboženství mohou v těchto oblastech silně ovlivňovat pravidla a pokud se jedinec dostane do jiné ho kulturního světa, lze se setkat s nepochopením a stigmatizací²⁵ jedince. S kulturním faktorem jsou úzce spjaty i faktory sociální. Ty jsou vázány na technologický pokrok, zdali jedinec žije na vesnici nebo ve městě, případně jak daleko žije od něj žije. V jakých sociálních skupinách se vyskytuje, které ho ovlivňují a podporují jeho názor na obecně schválené normy.²⁶

Pro analýzu deviantního chování subjektu je podstatné znát hodnoty ctící ve zkoumané společnosti i pravidla chování a sankce za jejich porušení. Ty nám pomohou vytvořit konkrétnější představu o deviantním chování.²⁷

²⁴ DANICS, Š.; DUBSKÝ, J.; URBAN, L. Základy sociologie a politologie. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 358 s. ISBN 978-80-7380-751-1; 152

²⁵ Tamtéž

²⁶ Tamtéž

²⁷ Tamtéž

3. Sociální patologie

Veškeré jevy, které jsou společností neuznávané, odchyľují se od jí vytvořených norem, jsou označovány jako sociálně patologické. Vnímáme je jako negativní druh deviace. Patří sem formy chování, za které hrozí určitý druh sankce, který trestá subjekt, chrání společnost a objektu může poskytnout zadostiučinění. To, co je běžné, akceptovatelné a za jaký čin bude následovat jaký druh sankce, definuje společnost. Patologie by se také dala představit jako jakési odchýlení od toho, co je normální, od průměrného, zdravého.²⁸

Pojem sociální patologie poprvé použil britský filozof a sociolog Herbert Spencer. Jeho předmět zájmu se upínal k odhalení souvislostí mezi sociální a biologickou patologií. "Émile Durkheim považoval sociální patologii jako za vědu o chorobných a nepříznivých skutečnostech, činech, chováních, jež se odchyľují od stanovených norem, ale zároveň jsou organickou komponentou života sociálních celků."²⁹ Zdraví nevnímá jako protiklad nemoci, ale jako projevy sociálního a biologického života. Problémem ovšem je nalézt hranice normality, která může být definována pouze na základě vymezení si toho, co je a co už není vnímáno jako normální. Často tento popis může být subjektivní. Je důležité vnímat normalitu v kontextu místa, času, společenských vztahů, kultury, postavení atp.³⁰

3.1. Sociálně patologické jevy

Jak již jsme si nastínili v předchozí kapitole, sociálně patologický jev je vnímáno jako odchýlení se od normálního díky odmítání podpory právních či společenských norem, morálních a etických hodnot, nezdravému životnímu stylu nebo škodlivému chování subjektu, které má vliv na sociální objekty a skupiny. Sociálně patologické jevy se objevují např. v mezilidských vztazích, v kriminalitě, rasové problematice, nebo také v sektách, kultech a jiných společenských uskupeních. Vždy dochází k různě měnícímu se vývoji tohoto jevu, který má v

²⁸ VYKOPALOVÁ, H., Sociálně patologické jevy v současné společnosti. Olomouc: SLON, 2001, s. 148-149

²⁹ URBAN, L.; DUBSKÝ, J.; Sociální deviace. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 167 s. ISBN 978-80-7380-133-5, s. 62

³⁰ Tamtéž

prostředí, kde se vyskytuje, různé příčiny a důsledky podle toho, zda ovlivňují jedince nebo prostředí, ve kterém se objevují. U jedince tyto nepřírozené jevy vyvolávají obtíže po fyzické i psychické stránce, zpomalují až zastavují zdravý rozvoj jeho potenciálu, snižují jeho úroveň společenského bytí, ale i kvalitu života obecně. Důsledky v prostředí mají vliv na vztahy, výkony týmu nebo tvořivost v pracovním prostředí, dále také rodinu nebo společnost celkově.³¹

Pokud chceme řešit sociálně patologické jevy, je třeba začít u jejich příčin, nikoliv u důsledků, které akorát zmírňují dopady na jedince či společnost. Ovšem rysy naznačující počátky patologických jevů jsme schopni pozorovat již v raném stádiu, než začne docházet k následkům. Pokud se zajímáme o nastalý problém do hloubky a důsledně, jsme schopni nejen tuto záležitost vyřešit, ale také objevit počátky patologického jevu, který by bez naší interakce mohl mít ve společnosti těžké následky.³²

3.2. Prevence, systém, struktura, organizace, prvky efektivní prevence sociálně patologických jevů. Indikátory efektivnosti a nástroje hodnocení

Sociálně patologickým jevům a její prevenci se zabývá široká veřejnost. Slouží nám k tomu, abychom těmto jevům dokázali v ideálním případě předcházet nebo alespoň minimalizovat škody, které mohou ve společnosti napáchat. Aby tento boj byl úspěšný, je potřeba věnovat se mu komplexně a vnímat aktuální vývoj této problematiky, protože se časem mění. Poznatky, které jsme načerpali před několika lety, nám dnes nemusí plně dostačovat a je důležité používat nejaktuálnější vědomosti a citlivě reagovat na dynamiku, se kterou se tyto jevy v rámci společnosti vyvíjejí. "Komplexnost a dynamika vývoje vyžaduje vývoj podobně komplexních, dlouhodobě koncipovaných a flexibilních programů primární prevence založených na věrohodných, ověřitelných, a především pro program prevence užitečných údajích".³³ Abychom byli schopni

³¹ POKORNÝ, V.; TELCOVÁ, J.; TOMKO, A.; Prevence sociálně patologických jevů. Brno: Nakladatelství Ústavu psychologického poradenství a diagnostiky, 2003. ISBN 80-86568-04-0, s. 9-12

³² Tamtéž, str. 12

³³ Tamtéž, str. 13

zkoumat určitou skupinu nebo prostředí, potřebujeme znát informace o této problémové oblasti, a ne o společnosti celkově, protože v nich můžeme objevit odchylky, které mohou mít zásadní význam pro výsledek výzkumu.³⁴

Aktuálně se při výzkumu upouští od bezprostředních reakcí na nastalý jev a přichází do popředí snaha o zvyšování povědomí pomocí šíření informací. Ovšem je nezbytná vysoká obezřetnost. I když jsme si definovali sociálně patologické jevy, že je jím vše, co se vymyká společností uznaným normám, nelze tuto definici vnímat takto striktně. Nelze vnímat tyto odchylky subjektivně, protože co je podstatné pro jednu skupinu, nemusí to druhá skupina vnímat obdobně. Dále je třeba brát v potaz, že šíření informací, může mít opačný efekt, než který jsme očekávali.³⁵

3.3. Primární prevence

Primární prevence sociálně patologických jevů lze charakterizovat jako "koncepční, komplexní, cílený, plánovitý, flexibilní a efektivní soubor opatření, odborných činností a nabídek, zaměřený na posilování a rozvoj společensky žádoucích postojů, hodnot, zájmů, forem zdravého životního stylu, chování a jednání jednotlivců i skupin".³⁶ Ze zkušeností víme, že nejméně efektivní způsob nejen z hlediska udržitelnosti je trest. I proto se přistupuje ke zpopularizování zdravého životního stylu, který je reprezentován například vzděláváním, sportem či kulturou, s cílem zapojit co nejširší spektrum společnosti.³⁷

Sociální pracovníci, kteří vyvíjejí úsilí v šíření primární prevence, nutně potřebují disponovat kvalitními a ověřenými metodami, které jsou nezbytné pro získání důležitých informací sloužících k porovnání se skutečností v místě působnosti pomocí analýzy zkoumané skupiny. Pracovníci zjišťují předešlé sociální prostředí jedinců, do jaké míry jsou ovlivněni sociálně nezdravými formami životního stylu, jejich postoje a hodnoty, zájmy, potřeby a mezilidské

³⁴ POKORNÝ, V.; TELCOVÁ, J.; TOMKO, A.; Prevence sociálně patologických jevů. Brno: Nakladatelství Ústavu psychologického poradenství a diagnostiky, 2003. ISBN 80-86568-04-0, s. 13

³⁵ Tamtéž

³⁶ Tamtéž; s.14

³⁷ Tamtéž

vztahy v sociální skupině, ve které se aktuálně nacházejí. Tam se také může objevovat jejich osobní vyzrálost, psychická odolnost nebo také mírná či výraznější inklinace k sektám, novým hnutím a náboženstvím. Pomocí těchto informací lze určit nejvhodnější program s efektivním postupem při realizaci předcházení sociálně patologickým jevům. Je na místě vyvarovat se upozorňovat skupinu na její patologické projevy chování, neboť mohou mít kontraproduktivní následky a způsobit, že tato skupina naopak zůstane u těchto vzorců jednání.³⁸

3.4. Riziko vzniku sociálně patologických jevů

Pro efektivnost prevence je nezbytné určit rizikové oblasti možného vzniku sociálně patologických jevů. Mohou mít podobu závislostí nebo patologického vývoje vztahů mezi jedinci i skupinami. Řadíme mezi ně například školu, vrstevníky, rodinu, práci, zdraví nebo způsob trávení volného času. Můžeme se také setkat s užíváním jakýchkoliv typů návykových látek např. alkohol, cigarety, žvýkácí tabák, omamné a psychotropní látky nebo jakákoliv činnost, která může mít následky ve formě závislosti. Prevence tu hraje důležitou roli ve snaze předcházet jakýmkoliv náznakům k inklinaci k těmto patologickým jevům a zdravému vývoji převážně u mladistvých osob například pomocí vhodného vyplňování času a setkávání se s vrstevníky, kteří nevykazují známky těchto negativních vlivů.³⁹

³⁸ Tamtéž; s. 14-17

³⁹ POKORNÝ, V.; TELCOVÁ, J.; TOMKO, A.; Prevence sociálně patologických jevů. Brno: Nakladatelství Ústavu psychologického poradenství a diagnostiky, 2003. ISBN 80-86568-04-0, s. 25

4. Sociologický pohled na sekty, kulty a nová náboženství

Jak jsme si již uvedli, každý z nás žije v nějakém společenství lidí, které má nějaká pravidla, která se skupinu od skupiny liší. Ovšem najdou se v globálním pohledu i skupiny, které mají až extrémní rysy ve své prezentaci a fungování. Jednou ze zvláštních skupin tvoří i sekty, kulty a nová náboženství, která se liší svou strukturou, myšlenkovými proudy a jinými specifiky, která nejsou obvyklá. Setkat se s nimi můžeme prakticky kdykoliv i v natolik banální situaci, kdy nějakého člena těchto uskupení můžeme potkat na ulici a bude nám prezentovat svůj pohled na věc a řešení našich problémů a trápení zdánlivě jednoduchými kroky.

5. Sekta

“Pojem sekta je jedním ze základních pojmů sociologie náboženství. Do oboru ho uvedl ji jeho zakladatel Max Weber”.⁴⁰ Jeho žák Ernst Troeltsch přesněji popsal rozdíl mezi náboženskou skupinami orientovanými k církvi a k sektářství. Slovo vychází z latinského pojmu *secta*, což znamená strana, škola, učení. Původní označení, je pro jakoukoliv skupinu, která může a nemusí mít extrémní rysy.⁴¹

Zřejmě všichni cítíme při pojmu "sekta" určitou negativní auru a ztělesněním deviantních projevů chování, kdy ji část veřejnosti vnímá jako "vymývání mozků". Toto označení se do povědomí lidí začalo dostávat zvláště na konci roku 1978, kdy spáchalo sebevraždu 913 stoupenců hnutí Svatyně lidu spolu s jeho zakladatelem Jamesem Warrenem Jonesem. Ovšem sekta nemusí být vždy vnímáno jako cosi negativního. V sociologii a religionistickém pojetí má tento pojem neutrální zabarvení, avšak mimo odborné pole působnosti může vyvolávat závažné následky pro náboženské skupiny a jejich členy. Možná jsou dvě řešení tohoto problému. První přístup je lehce radikálnější s cílem tento pojem úplně vynechat a nahradit ho zcela neutrálním pojmem. Jako jedním z možných se objevil výraz "nová náboženská hnutí", který má nejvyšší šanci na zlidovění a přijetí veřejnosti. Druhý přístup se snaží o kompromis a hledají neutrální definice, které by byly vhodné a dostatečně popisovaly tuto sociální skupinu bez negativních vlivů, což je velice obtížné. Oba přístupy mají své příznivce i odpůrce v oborech religionistiky a sociologie náboženství.⁴²

5.1. Pozitivní přínosy pro jedince

Každý jedinec má své potřeby, které se jednáním snaží uspokojit. Mohou ale existovat takové potřeby, se kterými si neví rady a není schopen najít směr, kterým se dále ubírat. K tomu mu může dopomoci společenství lidí, které mu

⁴⁰ VOJTÍŠEK, Zdeněk. CO SE SLOVEM „SEKTA“? *Dingir.[online]. Praha: Dingir, 2004, 7.4: 1212-1371.*

⁴¹ POKORNÝ, V; TELCOVÁ, J; TOMKO, A.; *Prevence sociálně patologických jevů.* Brno: Nakladatelství Ústavu psychologického poradenství a diagnostiky, 2003. ISBN 80-86568-04-0, s.66

⁴² VOJTÍŠEK, Zdeněk. CO SE SLOVEM „SEKTA“? *Dingir.[online]. Praha: Dingir, 2004, 7.4: 1212-1371.*

ukáže nový směr, jistotu, ideální cestu životem, pomůže mu se oprostit od běžných starostí, najít jedince, kteří se ocitli ve stejné životní fázi, rozumí jeho strastem a také získává svou důležitost a váženost. Ovšem toto nemusí trvat po celý život a může dojít dříve či později k trochu jinému osvícení, než které mu sekta nabízí.

5.2. Znamky sekt

Znamky, podle kterých můžeme charakterizovat sekty se dělí do svou základních skupin. Mohou být specifické pro sekty obecně nebo pro jednu konkrétní sektu. Mezi těmito znamky se vyskytují také vzorce chování, které v sektě působí vůči jejím členům.

Znamky, kterými se sekty obecně vyznačují, je mnoho. Důležitým znakem je izolovanost všech jejích členů od běžného společenského života a vytvoření nových pravidel chování, která mají původ v náboženském, ideologickém či politickém učení. V takovéto skupině se jednotlivci zřikají svého života a myšlení ve prospěch sekty. Vyžaduje se od nich naprostá poslušnost až fanatismus, podřízenost hlavním autoritám – vůdci a představitelům a zapálení do tohoto směru života. Za neuposlechnutí pravidel hrozí vysoké sankce, v nejzášším případě nucené opuštění této společnosti. Aby nedocházelo k rebeliím a členové byli oddaní i po tom, co se dostali ze špatné životní situace, omezuje se přístup k informacím všeho druhu a okolní svět se vykresluje pomocí propagandy jako špatný, prohnitý, a naopak toto společenství jako čisté, přátelské, plné lásky a nadpozemské. Každá sekta může mít i různé styly účesů, oblékání, doplňků a jiných symbolů dokazujících příslušnost k této dané skupině, které se napříč vnitřní hierarchií mohou odlišovat.⁴³

Existují specifické znamky, kterými se od sebe sekty vzájemně odlišují. Už jen podle toho, zdali člen vstupuje do sekty dobrovolně nebo se stává členem od narození. Záleží i na tom, jaké jsou uvnitř skupiny využívané praktiky vynucující poslušnost. Často se konají "meditační, sugestivní, speciální tělesné a jiné

⁴³ POKORNÝ, V.; TELCOVÁ, J.; TOMKO, A.; Prevence sociálně patologických jevů. Brno: Nakladatelství Ústavu psychologického poradenství a diagnostiky, 2003. ISBN 80-86568-04-0, s.66

praktiky působící komplexně i parciálně, cíleně zasahující do hlubin psychiky”⁴⁴, dýchánky s užíváním omamných a psychotropních látek, rituály, které se navenek prezentují jako meditační a mohou být praktikovány vynuceným sexem. Jednotlivé sekty se od sebe také mohou odlišovat pohledem na okolní svět, kdy neberou v potaz celé spektrum, ale jen dobro a zlo.⁴⁵

5.3. Tvrdá a měkká sekta

Podle postoje, který toto společenství zaujímá vůči společnosti, můžeme sekty rozdělit na dvě skupiny – měkké a tvrdé sekty. Měkká sekta má nezaujatý, v některých případech až pozitivní vztah ke světu. Nefungují v ní přísná pravidla s tvrdými sankcemi a je vůči svým členům výrazně benevolentní a umírněnější.

Tvrdá sekta se naopak vyznačuje tvrdým přístupem nejen ke svým členům, ale také ke společnosti. Absolutní nedůvěra ke světu a funguje v ní až fanatický strach okolí. Je v ní pevně daná hierarchie a “svým charakterem a metodami se blíží k zločinným, destruktivním kultům”.⁴⁶

5.4. Vůdce a stoupenci

Sekty jsou charakteristické svým vnitřním uspořádáním, které se zodpovídá charismatickému vůdci. Jeho stoupenci mají v této hierarchii svá postavení, která jim napomáhají uspokojovat své potřeby. Všichni členové jsou oddáni ideálům a cílům skupiny, ve které se ocitají. Uvnitř těchto sociálních skupin převládají patologické jevy jako například omamné a psychotropní látky, izolování svých členů, kteří vzájemně mezi sebou vyvolávají tlaky a mají paranoidní myšlenky i činy vyvolané tímto extrémním prostředím. Jakékoliv působení na jedince, kterým mění existující identitu a nahrazuje ho identitou novou, se nazývá “brainwashing”. Členové pohlížejí na svět, ve kterém žijí a kterým jsou obklopeni, s čím dál s větším rozdílem. Aura kolem vůdců vytváří kult osobnosti a jeho stoupenci ho vnímají jako nadpozemskou osobu, ztělesnění

⁴⁴ POKORNÝ, V; TELCOVÁ, J; TOMKO, A.; Prevence sociálně patologických jevů. Brno: Nakladatelství Ústavu psychologického poradenství a diagnostiky, 2003. ISBN 80-86568-04-0, s. 67

⁴⁵ Tamtéž

⁴⁶ Tamtéž, str. 68

boha a přikládají mu podle toho i takové vlastnosti. Mezi nejproslulejší vůdce bezesporu patří James Warren Jones a Charles Manson, které si představíme v kapitolách níže.⁴⁷

Do sekt přicházejí zpravidla lidé již v mladém věku. Adolescenti⁴⁸ ještě v té době nemají dostatečně vyvinuté kritické myšlení a snaží se vyhranit názorům svých rodičů a jiných autorit, a tak hledají svou vlastní cestu, často radikálnějšího rázu. Tito lidé jsou plní ideálů a představ o správném fungování světa. S trochou mladické nerozváženosti mohou uvěřit a ocitnout se ve společnosti, která jim pomůže ukázat směr a tyto potřeby naplnit. Jedním z lákadel je i touha pomáhat druhým po fyzické i psychické stránce, cesta k vykoupení a prozření, jak je svět zkažený, až prohnílý a sekta jim dává příležitost žít v ráji již na zemi.⁴⁹

5.5. Indoktrinace nových členů

Indoktrinací se nazývá systematické získávání nových členů v podobě jednotlivců i skupin, které přijímají myšlenkové proudy a názory náboženského, politického nebo národnostního učení.⁵⁰ Tento proces lze rozdělit do několika kroků. Prvním z nich bývá okouzlení, kdy je ukazován šťastný život člena sekty. Pomoci může při indoktrinaci také pohlaví. Pokud chceme do skupiny přilákat ženu, je pravděpodobnější, že v ní lépe probudí zájem muž a obráceně. V této souvislosti je vhodné si představit metodu "flirty fishing" a "sexuální mise", které využívají charisma, flirtování a popřípadě sex k naverbování nových členů.⁵¹

V dalším kroku se přistupuje k destrukci jistot, které jedinec má s tím, že jeho dosavadní jistoty jsou hříšné díky tomu, že vycházejí ze zatraceného, prohnílého a zkorumpovaného světa a hrozí mu zatracení. Jedinou spásnou cestou je pro něj přijetí nových myšlenek, životního stylu a zpřetrhání již existujících vztahů, i odtržení se od rodiny. Někteří členové sekty Nebeská brána "dokonce zašli tak daleko, že se nejen podrobili kastraci, aby se tak definitivně

⁴⁷ TAYLOROVÁ, K.; Brainwashing. Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-773-3, s. 51-52

⁴⁸ dospívající lidé, pubertální období lidského vývoje

⁴⁹ TAYLOROVÁ, K.; Brainwashing. Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-773-3, s. 52

⁵⁰ 'Indoktrinace, slovník-cizích-slov.abz.cz [online]. Copyright © [cit. 1.3.2023]. Dostupné z: <https://slovník-cizích-slov.abz.cz/web.php/slovo/indoktrinace>

⁵¹ BÜCHNEROVÁ, B. Co máme vědět o sektách. Wien: Verlag Carl Ueberreuter, 1998. ISBN 80-86299-02-3, s. 47

zbavili sexuálních svodů, ale dokonce toto sebezrazení vydávali za akt sebeosvobození.⁵² Nejprve se může dostavit úleva a jedinec se po připojení k sektě může cítit znovuzrozený po tom, co mu odpadly každodenní starosti ohledně práce, toxických vztahů a existence obecně. Přitom řešení jeho problémů bylo velice jednoduché, ale neuvědomuje si, že se odtrhl od části své osobnosti. To ho může v budoucnu dohnat.⁵³

Ve druhém kroku se odtrhl od své předchozí identity a v kroku druhém přijímá identitu novou. Jedinec přijímá učení sekty, pomocí vymývání mozku, které nemá žádný konec a postupně se vyvíjí a neustále ho pohlcuje hlouběji a hlouběji, až nový člen ztrácí svobodné myšlení.⁵⁴

Výsledkem tohoto procesu je nový pohled na svět, ve kterém prožil dosavadní život. Je jím vnímán podle pravidel sociálně patologické skupiny, ve které se nachází a jejichž doktrínu převzal za vlastní. Radikálně mění svůj životní styl, mění své návyky, jídelníček, styl oblékání, účes, popřípadě se nechá tetovat nebo jinak "označkovat" skupinou, do které patří. Vytváří se závislost na vůdci skupiny nebo kultu osobnosti uctívaném sektou a je čistě v její moci, kam se jeho život bude dál ubírat. Zdali se ožení a s kým, jestli bude mít děti, popřípadě kolik jich bude mít a co bude moci dělat.⁵⁵

5.6. Paranoia a rebelství členů sekt

V prostředí těchto sociálně patologických skupin dochází k zavrhování jakýchkoliv proudů myšlení a vytvářejí své alternativní proudy, zabarvené emocemi. Věří, že stejně tak jako oni mají radikální pohled na svět, tak že i svět má radikální pohled na ně. To vyvolává řadu paranoidních představ a bludů, že je okolí chce rozdělít, zničit jejich společenství a nastolit řád, který funguje mimo tuto instituci. Avšak ne vždy tyto myšlenky jsou neopodstatněné, což nám

⁵² BÜCHNEROVÁ, B. Co máme vědět o sektách. Wien: Verlag Carl Ueberreuter, 1998. ISBN 80-86299-02-3, s. 48

⁵³ Tamtéž

⁵⁴ Tamtéž s. 48-49

⁵⁵ Tamtéž

dokládá situace, která vyvrcholila hromadnou sebevraždou více než devíti set lidí roku 1978 v Jonestownu v USA.⁵⁶

Pokud se objeví osoba, která začne pochybovat o životě v sektě a propukne u ní známka rebelie, celá skupina se spojí, aby nerozvážného jedince přivedla zpět na správnou cestu. Ta ovšem u některých členů se silnou osobností nadále graduje od myšlenek, přes sabotáž dění v sektě, až k útěku, pokud se jí naskytla příležitost a hlavně odvaha. Tito jedinci si začnou idealizovat svět, který je před nimi skrytý a útěk může být jediným možným východiskem. Některé sekty tyto své členy vnímají jako odpadlíky, zatracené duše. Jiné posílají jejich rodinné příslušníky, aby je pomohli přivést zpět.⁵⁷

5.7. Deprogramování

“V sedmdesátých letech 20. století existovala řada metod tzv. “deprogramování” unesených členů sekt, které odborníci kritizovali a tvrdili, že se jedná o daleko horší vymývání mozků, než používají samotné sekty.”⁵⁸ Tato metoda spočívala ve znovuprobuzení jedincovi identity. Ovšem byla poněkud kontroverzní už jen kvůli získávání jedinců zpět do jejich místa původu. To se totiž provádělo únosy nebo porušováním osobní svobody. Dnes už údajně není nutné, aby se rodina toho, kdo konvertuje k sektě, uchýlovala k těmto praktikám ze zoufalství pomoci rodinnému příslušníkovi, protože tyto skupiny už své členy nechávají se svobodně rozhodnout, zdali chtějí odejít a popřípadě se vrátit.⁵⁹

5.8. Prostota a čistota

Stoupenci sekt mají tendence odsuzovat vše, co není v souladu s pravidly konkrétní sekty a bojují proti tomu v krajní situaci i pomocí násilí, protože dle jejich názoru, není jiná cesta. Vnímají celou společnost zkresleně jako jedno velké zlo, proti kterému se mají postavit, usilovat o svou pravdu a představují si budoucnost v utopické podobě. Všichni lidé, kteří mají opačný pohled na svět,

⁵⁶ ‘Jonestown mass murder-suicide, Guyana [1978]’, britannica.com [online]. Copyright © [cit. 1.3.2023]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Jonestown>

⁵⁷ TAYLOROVÁ, K.; Brainwashing. Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-773-3, s. 53

⁵⁸ Tamtéž, s.53

⁵⁹ ‘Stručný úvod do problematiky nových náboženských hnutí, David Zbiral, <http://www.david-zbiral.cz> [online]. Copyright © [cit. 1.3.2023]. Dostupné z: http://www.david-zbiral.cz/NNHuvod.htm#_Toc151661444

jsou nečistí a prokletí. Jako příklad si můžeme uvést část textu z novin, které byly vydány sektou Jima Jonese, ve kterém se praví: "Nemesis srazí ty, kdož se odváží zkřížit cesty Templu."⁶⁰ Stoupenci jsou po celou dobu jejich působnosti v sektě naopak pravým opakem těchto nečistých lidí. Jsou uvnitř společenství vnímání jako ctnostní a vážení.⁶¹

5.9. Vize budoucnosti

Tyto sociálně patologické skupiny svým členům a zájemcům o konvertování slibují spásnou budoucnost s utopickými představami. Vnímají ji jako odměnu za jejich současnou víru a poslušnost v autoritu, která ne vždy má přesně definovaný rámec, kdy přesně tato vysněná budoucnost nastane. Některé sekty si vytyčily přesné datum, kdy podle nich nastane konec světa a přijde spása. Avšak jediným důkazem pro jejich tvrzení přichází až s oním soudným dnem, který nám ukáže správnost jejich dosavadních tezí. Ovšem tyto vize vůdců nebývají ničím originální, jedná se o opakování již dříve vyřčených myšlenek, které byly přežaty a poupraveny do kontextu konkrétní sekty a jejich pravidel fungování.⁶²

5.10. Konec sekty

Vše na světě má genezi své existence a u sekt tomu není jinak. Postupuje podle klasického schématu "zrození, růst, stabilita a postupný zánik; některé sekty však končí katastrofou."⁶³ Velká část z nich se dostane i do hlavních relací zpravodajských kanálů po celém světě a velkou zásluhu na jejich popularitě má právě tragický konec těchto uskupení, který si vyžádal spoustu lidských životů. Abychom byli schopni porozumět, proč se tyto hrůzy dějí, je třeba využít psychologické metody a poznatky, které se zabývaly analýzou sekt. Dokážeme zjistit vznik, vývoj a veškeré determinanty, které ji a její stoupence ovlivňují.⁶⁴

⁶⁰ Naipaul, Black and White, s. 226-227

⁶¹ TAYLOROVÁ, K.; Brainwashing. Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-773-3, s. 53

⁶² Tamtéž s. 54

⁶³ Tamtéž

⁶⁴ Tamtéž s. 54-55

6. Nová náboženská hnutí

Nespokojenost, nesoulad lidí s existujícími náboženskými směry a geneze světa zapříčinil vytvoření nových hnutí, která více odpovídají společenským poměrům a potřebám. Jednotlivá náboženství a jeho tradice se od sebe v průběhu času oddělují a vytvářejí další směry, které vycházejí z původních myšlenek. To ovšem může eskalovat u stoupců původního směru v nesouhlas a straní se od tohoto nového směru, zatímco členové nového uskupení prohlašují své myšlení a pohled na svět za jediný správný. Ať už je pravda kdekoliv, oba směry vycházejí ze stejných myšlenek a mají stejné kořeny. Novodobá společenství, která přinášejí nová řešení, jsou označována jako Nová náboženská hnutí.⁶⁵

Křesťanská společnost je někdy označuje za sekty. Tento výraz pochází z latinského slova “secta” a jeho významem je následovat. Proto skupina lidí, která se rozhodla následovat svého nového vůdce a jeho myšlenky dostala tento název. “Vlivem latinského překladu křesťanského Nového zákona se toto slovo stalo teologickým pojmem.”⁶⁶ Teologie nám ukazuje další možný původ tohoto slova – z latinského “secare”, které v přeneseném významu znamená oddělovat. Pohlíží totiž na sekty jako na uskupení, která se oddělila od církve kvůli následování neuznávané autority, nesprávnému výkladu myšlenek a svátostí.⁶⁷

Nová náboženská hnutí jsou sociologickým pohledem vnímána jako společenství, která se sociologie snaží pochopit a vysvětlit tento jev pomocí sociologických metod. Využívá religionistický přístup, kterým se snaží neklasifikovat tato hnutí a přistupovat k nim bez větších emocí.⁶⁸ Odborně se jedná o společenství, která přinášejí do veřejného prostoru inovaci většího či menšího množství náboženských tradic. I když se prezentují jako zcela nové náboženské směry, původ mají stejný nebo převzatý z jiné kultury jazyka nebo

⁶⁵ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s 12

⁶⁶ Tamtéž; s 13

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ ‘Stručný úvod do problematiky nových náboženských hnutí, David Zbiral, <http://www.david-zbiral.cz> [online]. Copyright © [cit. 1.3.2023]. Dostupné z: http://www.david-zbiral.cz/NNHuvod.htm#_Toc151661444

kombinací několika faktorů. Ovšem ne všechna náboženství chtějí přinést něco nového, naopak podporují návrat k původním kořenům.⁶⁹

6.1. Konflikt ve společnosti

Jak jsme si již uvedli, vznik Nových náboženských hnutí vyvolává konflikty ve společnosti. Hlavním zdrojem konfliktu je jeho odštěpení se od původní duchovního směru, na který tímto krokem reaguje a nastolení nových myšlenek a využití původních svátostí. Stoupenci tohoto Nového směru již v původním náboženství nenalézají uspokojení, definují problém, proti kterému bojují, o co usilují a chtějí se více či méně vyhranit od základního učení. Nové náboženské hnutí tedy přináší “pokrokové” myšlenky, definují dobro zlo a jak následovat vůdce při cestě ke spáse. Prosazováním těchto nových tezí, etických zásad, nového konceptu obecně a odsuzování původní náboženské větve bývá úrodnou půdou pro vzájemný konflikt mezi představiteli a stoupenci.⁷⁰

Vnik Nového náboženského hnutí je jeho následovníky vnímáno jako počátek nové historické éry a prožívají ho s obrovským nadšením a očekáváním. Historicky je dáno, že cokoliv nového přijde, lidé jsou k tomu na počátku skeptičtí a buď se tento názor potvrdí nebo vyvrátí. Jinak tomu není ani v tomto případě, kdy široká veřejnost je vůči těmto novotám obezřetná a vyvolává nervozitu i u bezpečnostních složek. Ty vnímají nové hnutí v souvislosti s potencionální hrozbou pro společnost a nastolený řád, který by dále eskaloval v chaos. A tak snaha o omezení a potlačení těchto nových náboženských hnutí, může mít i násilný charakter.⁷¹

6.2. Agrese nových náboženských hnutí

Konflikty, které jsme si popsali v předchozí podkapitole ve společnosti nebo uvnitř hnutí vyvrcholilo až v agresi a násilí. Jejich příčinou byla obrana proti okolním jevům, se kterými se během vytvoření a své existence setkala. Největší dopady na společnost mají na svědomí násilné činy, které by se daly označit za

⁶⁹ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s 14

⁷⁰ Tamtéž, str. 30

⁷¹ Tamtéž, str. 31

teroristické, páchané na náhodných obětech za účelem prokázání síly a vyvolání strachu, popřípadě paniky ve veřejném prostoru. Některé skupiny se uchylují k pohrůzkám spáchání těchto činů, pokud jim společnost v nějaké oblasti neustoupí. Ovšem toto jednání s prvky vydírání nemusí mít konec a hnutí může posouvat své hranice až za únosnou mez. V souvislosti s takovým jednáním bychom si zřejmě nepředstavili, “že příkladem útočného násilí, provázeného pohrdáním lidmi s odlišným životním stylem a nedostatkem empatie vůči nim, je společenství, jehož součástí byl nadprůměrný počet psychologicky školených intelektuálů a které stálo na pomezí náboženství a psychoterapie”⁷². V tomto případě se jednalo o hnutí Bhagvána Radžníše.⁷³

6.3. Rituální násilí

Rituály jako určitý druh násilí nemá původ v napjatých vztazích uvnitř společenství nebo s veřejností, ale již v samotné podstatě vyznávaného učení. Mezi činy rituálního charakteru můžeme zařadit praktiky Islámského státu, který svým zajatcům teatrálně uřezává hlavy, hromadné sebevraždy, jako příklad si můžeme uvést sebevraždu příslušníků Řádu slunečního chrámu roku 1994, nebo další, která byla spáchána v Jonestownu roku 1978. Déle sem patří vraždění ve formě topení, upalování, mučení nebo spáchání teroristického útoku. Některé rituály se odehrávají teatrálně ve snaze způsobit co největší škodu a upozornit na sebe, popřípadě vyvolat hrůzu a strach.⁷⁴

⁷² VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6, s. 200-214

⁷³ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s 181

⁷⁴ Tamtéž, s 230

7. Směry náboženského sektářství

Podle německého spisovatele Oskara Ernsta Bernhardta tkví učení Hnutí Grálu v hmotnosti.⁷⁵ Společnost aktuálně funguje na nejnižší ze všech možných úrovní – na hrubohmotnosti. Postupně bychom měli stoupat v hierarchii výš a výš díky poznávání a také díky morálnímu způsobu života. Na nejvyšší, neboli božské úrovni existuje hrad Grálů, ve kterém je uschována miska s krví Krista. Od tohoto hradu je také odvozen název hnutí, které vychází ze tří zákonů. První zákon hovoří o hmotnosti našich činů a myšlenek. Pokud jsou příliš přízemní, pak v hierarchii klesáme, níž a níž. Druhý zákon praví, že tyto myšlenky a činy na sebe vážou jejich podobné formy, které jsou kolem nás. Třetí a zároveň poslední zákon varuje před špatnými činy a myšlenkami, které vždy vyvolají reakci. Díky tomu jsme stále vázáni na naše minulé životy.⁷⁶

Hnutí Haré Krišna vychází z hinduismu. Vyznávaným bohem je Višnu, který se převtělil do boha Krišny. O společenství je známo, že se věnují farmaření a mají přísný životní režim – brzy vsávají, tvrdě pracují, stravují se velice skromně, děti se nevzdělávají v běžných školách a konají se obřady uctívání boha Krišny. Toto hnutí, zřejmě i díky nastíněnému životnímu stylu může eskalovat v psychické zhroucení, které může být velice nebezpečné.⁷⁷

Dílo německého spisovatele Oskara Ernsta Bernhardta inspirovalo Lucii Dvorskou a zakladate Imanuelitů Jana Dietricha Dvorského. Druhého jmenovaného to přivedlo k myšlence, že je mesiáš, jehož úkolem je vytvoření Tisícileté říše.⁷⁸ Jeho následovníci se soustředili kolem obce Hořovice na Berounsku. Vybrali veškeré své úpory, rozprodali majetek, aby nic nenechali tzv. "převrácencům", odmítali veškerou stravu, obrátili si denní a noční dobu a izolovali se od společnosti. Tento životní styl měl těžké následky na jejich psychickém zdraví a měli sebevražedné tendence. Sebevražda pro ně

⁷⁵ VOJTÍŠEK, Z. Netradiční náboženství u nás, 1. vyd. Praha: Dingr, 1998, ISBN 80-902528-0-X, s. 45

⁷⁶ CHMELÍK, J.; et al. Extremismus, Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 425 s. ISBN 978-80-7380-376-6. s. 77

⁷⁷ Tamtéž, str. 78

⁷⁸ VOJTÍŠEK, Z. Netradiční náboženství u nás, 1. vyd. Praha: Dingr, 1998, ISBN 80-902528-0-X, s. 52

znamenała vykoupení. Ve stínu těchto myšlenek je vnímána jako jedna z nejnebezpečnějších sekt v českých zemích.⁷⁹

Hlavním představitelem Církve sjednocení by korejský mesiáš Sun Myung Moon, který dokázal vytvořit celosvětové impérium tohoto náboženského směru. Teze hnutí nabádají k “naplnění ideálu pravé rodiny”.⁸⁰ To se Bohu nedostalo, když Adam s Evou zhřešili a Ježíš byl ukřižován ještě před založením rodiny. Bůh tak hledal mesiáše, který by tyto myšlenky o rodině pomohl šířit.

Moon se svou ženou vyvíjeli úsilí o vytvoření ideálního světa a pobízel k manželským svazkům, kdy manžele vybíral tzv. nadpřirozeným způsobem podle fotografií. Ti se ideálně lišili rasou nebo národností a k jejich seznámení dochází až těsně před uzavřením tohoto sňatku. Poté žijí několik let odloučeně, aby se otestovala jejich oddanost.⁸¹

Myšlenky náboženského hnutí Rodina vzniklo mezi skupinou hippies v 60. letech ve Spojených státech amerických. Následovníci tohoto hnutí však nerespektovali křesťanské pojetí Ježíše z Nazaretu a vnímali ho například jako marxistického nebo sexuálního revolucionáře.⁸²

Rodina si vykládala bibli se sexuálním podtextem a vytvořila tím nábožensky podložené sexuální učení. To spočívalo v poskytnutí svého těla bohu stejně, jako to udělal sám Ježíš a ve sdílení sexuálních partnerů. Kdo odporoval a odmítl přiřazeného partnera byl označen za sobeckého a nekřesťanského. Pobuřující bylo na tomto hnutí především nátlak na děti v útlém věku, aby se seznamovali se sexuálními zážitky.⁸³

Sociopatologický jev Satanismus je charakteristický tím, že není typicky jednotný. U různých hnutí pozorujeme postavu vůdce, posvátné knihy, znaky nebo víru, avšak jediným společným bodem napříč tímto jevem je “protest a

⁷⁹ CHMELÍK, J.; et al. Extremismus, Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 425 s. ISBN 978-80-7380-376-6. s. 78

⁸⁰ Tamtéž

⁸¹ VOJTÍŠEK, Z. Netradiční náboženství u nás, 1. vyd. Praha: Dingr, 1998, ISBN 80-902528-0-X, s. 44

⁸² Tamtéž; s. 56

⁸³ CHMELÍK, J.; et al. Extremismus, Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 425 s. ISBN 978-80-7380-376-6. s. 79

vzdor, který vyjadřují v podobě satana”.⁸⁴ Satanisté vyzývají při obřadech, které mohou být i rituálem, satana, aby jim dodal sílu. Můžeme identifikovat tři typy satanistů. Ti, kteří provádějí rituály s obětováním, další ani nevěří, že satan je duchovní bytostí, ale vnímají satanismus jako způsob boje proti křesťanské morálce a třetí typ tvořený mladými lidmi, kteří si tak tvoří vlastní kulturu. Jejich projevy jsou pozorovatelné na ničení majetku, stylu oblékání, účesu nebo oblibě metalových písní. Jejich motivem je šokovat své okolí.⁸⁵

⁸⁴ CHMELÍK, J.; et al. Extremismus, Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 425 s. ISBN 978-80-7380-376-6. s.

79

⁸⁵ Tamtéž; s. 80

8. Sekty a nová náboženská hnutí ve světě

V této kapitole si představíme tři z mnoha významných sekt a nových náboženských hnutí, která svého času zneklidnila společnost, dodnes vyvolávají vášně a spoustu lidí fascinuje. Svatyně lidu, Óm Šinrikjó i Řád Slunečního chrámu postihly velké vlny násilí, přiměly spoustu lidí zemřít pro víru a utopický svět, ve kterém spatřovali spásu. Dokonce neváhali ani odstraňovat své nepřátele, kteří jim stáli na cestě za jejich megalomanskými plány.

8.1. Svatyně lidu

Mezi jednu z nejznámějších uskupení se sociálně patologickými vzorci chování, je bezesporu nové náboženské hnutí Svatyně lidu, které založil Američan James Warren Jones. To dne 18. listopadu roku 1978 vyvrcholilo hromadnou sebevraždou více jak 900 mužů žen a dětí, které se po požití neznámé tekutiny (pravděpodobně se jednalo o ovocný nápoj s přidaným kyanidem), zabilo.⁸⁶

Důvodem úspěchu tohoto hnutí byla schopnost začlenit široké spektrum různě smýšlejících lidí a myšlenek, díky čemuž dokázal zaujmout více potencionálních členů. Jejich snahou bylo zmírnit rasovou a společenskou nespravedlnost nebo ideálně vytvořit prostředí, kde by tyto jevy vůbec neexistovaly. "Vzorem tomuto úsilí se Jonesovi stal Father M. J. Divine⁸⁷ a jeho Hnutí misie míru, jehož ústředí ve Philadelphii Jones navštívil poprvé roku 1954."⁸⁸ Po jeho skonu vnímal svou osobu jako někoho, kdo by se měl stát nástupcem Divina. I když původně bylo Nové náboženské hnutí Svatyně lidu ovlivněno pentekostalismem, po čase se začínaly do idey vměšovat i další, socialistické myšlenky.⁸⁹

⁸⁶ Chrám lidu: Šílená sekta, která bude stát život více než 900 lidí, reflex.cz [online]. Copyright © [cit. 3.3.2023]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/fotogalerie/91374/chrám-lidu-silena-sekta-ktera-bude-stat-zivot-vice-nez-900-lidi-podivejte-se.html>

⁸⁷ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 166

⁸⁸ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 70

⁸⁹ Tamtéž, s. 72

Jones opovrhoval biblií, podle něj totiž bůh popisovaný v bibli není pravým bohem, ale jen jakousi zidealizovanou modlou, která nenavádí své následovníky na cestu bez utrpení a ke spáse. V Jonesových očích nemá pravý bůh formu zažitě představy, ale je jím láska, princip nebo socialismus a on jako vůdce, byl "mesiášem tohoto pravého boha; vysoce vyvinutou černou duší, která byla nyní inkarnována do bílého těla a – jako Ježíš – narozena po neposkvrněném početí do chudých poměrů."⁹⁰ Vytvořil učení, podle kterého ukazoval lidem, jak se také stát bohem a demonstroval své myšlenky pomocí své osoby, která toho dosáhla obdobným způsobem. Lákal nové příznivce na život v rovnosti, lásce, jednotě, nalezení utopického místa pro život, ke kterému je může dovést pouze následování mesiáše⁹¹. A také jako převtělený bůh předpovídal různé události. Nebyl nikterak konkrétní, ale v jednom případě předpověděl jadernou katastrofu, která se měla stát roku 1967. Toho roku vyšel článek v periodiku o nejbezpečnějších místech pro přečkání jaderné katastrofy. Spustil proto rozsáhlou stěhovací akci do jednoho z těchto bezpečných míst ze seznamu – Redwood Valley v severní Kalifornii.⁹²

Zlomovým rokem pro celé hnutí byl rok 1968. Svatyně lidu totiž získala status v rámci Křesťanské církve. Postupem času hnutí postavilo několik budov s názvem "Happy Acres". Tyto domy sloužily společenství k setkávání, poskytovaly prostory pro seniory, děti, sportovní zázemí s bazénem a byl mezi nimi i domov pro vůdce a celou jeho rodinu. Doktrína tohoto hnutí se rychle začala šířit i díky misijním akcím v rámci Spojených států a stoupenci se začali sjíždět do Redwood Valley nejprve z celé Kalifornie.⁹³ Během této vlny úspěchu otevřelo hnutí brány svých církevních domů i v Los Angeles a San Francisku.⁹⁴ V 70. letech byl počet stoupenců již mezi 3–5 tisíci a čísla dál rostla.⁹⁵ Úspěch podpořil

⁹⁰ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 72

⁹¹ termín mesiáš označuje jakoukoli postavu vykupitele 'messiah, britannica.com [online]. Copyright © [cit. 3.3.2023]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/messiah-religion>

⁹² VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 72

⁹³ Tamtéž; s. 74

⁹⁴ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 166

⁹⁵ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 73-75

i "zázrak", kterým bylo vzkříšení z mrtvých, které se údajně stalo v souvislosti s více jak čtyřiceti osobami. Ovšem žádné relevantní důkazy pro toto své tvrzení neměl.⁹⁶

Masivní úspěch Svatyně lidu tkvěl v jejím zaměření na různorodost. Její předností bylo oslovit širokou škálu osob, a i na první pohled nesourodé skupiny z různých sociálních poměrů lidí sjednotit. Hnutí obsahovalo tři hlavní skupiny členů. První skupinu, která měla zároveň nejpočetnější zastoupení, tvořili černoši z chudých poměrů. Další skupinou byli běloši a černoši, kteří pomohli hnutí založit a byli jeho dlouholetí stoupenci. Třetí a zároveň poslední skupinu, která obstarávala v hnutí administrativní záležitosti, zastávali intelektuálové.⁹⁷

Důležitou složkou v úspěchu Svatyně lidu byl nábor schopných lidí, kteří byli ochotni obětovat sebe, svou rodinu a majetek životu v hnutí. Zbavili se všeho, co by jim mohlo připomínat minulý život mimo Svatyni a naprosto se odevzdali této skupině. Běžnou součástí procesu členství bylo rozprodání majetku a věnování financí na podporu a fungování hnutí. Poté se stěhovali do Redwood Valley, aby byli blízko svému "Otcí", kterého tak začali nazývat. Vzhledem k tomu, že stoupenci hnutí měli život i mimo něj – práci, školu, bylo na místě udržovat poslušnost následovníků. Kázeň si Jones vymáhal díky pevnému režimu, který obnášel kontrolování věrnosti k vůdci. To obstarávali vybraní členové, velké množství aktivit a přísné sankce za prohřešení se proti nastavenému řádu. Postihy se prováděly kolektivně a byla v nich určitá vznešenost. Jejich provádění a přísnost byla totiž ospravedlněna tím, že je to jedna z cest do jejich nového utopického domova, kam přijdou řádně očištěni od všech špatností. Věrnost si mesiáš neobstarával pouze tzv. důvěrníky, ale také sexuálním chováním, které mělo za úkol odrazit i jen pouhé náznaky případné zrady nebo nedůvěry v boha. Jonesův sexuální život byl velice rozmanitý a nevázal se pouze na jeho manželku, ale i na další členy a členky hnutí, se kterými měl potomky. Pečovalo se pak o ně v rodině jejich matek. Dokonce i

⁹⁶ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 171

⁹⁷ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 75

“některé manželské páry stály o to, aby to byl Jones, s kým manželka počne dítě”⁹⁸

Za počátek konce hnutí bychom mohli označit rok 1973. Tohoto roku zaútočili žháři na jednu z modliteben patřící Svatyni lidu. Pravděpodobně byli viníci bílí rasisté, které vyprovokovaly myšlenky Jonese.⁹⁹ Ovšem ten vnímal útok jako záležitost fašisticky smýšlejích skupiny osob, která v jeho očích byla největší hrozbu pro svět, a hlavně pro Spojené státy americké. Dokonce i větší než jaderná válka.¹⁰⁰ Odchod osmi mladých stoupců, kteří se v hnutí narodili a prožili v něm celý svůj dosavadní život, vyvolali ve Svatyni pozdvižení a spekovalo se, jestli mohou být pro ni nebezpeční. Ačkoliv se tak nestalo, souběh těchto událostí zapříčinil první myšlenky na revoluční hromadnou sebevraždu.¹⁰¹ Jones tuto myšlenku vnímal jako prostředek k zviditelnění hnutí a zápisu do historie. Podle něj je šlechetné zemřít za své převratné ideje a prohlásil: “Kolik z vás, kteří jste tu dnes, by bylo ochotno položit své životy pro to, aby církev nebyla diskreditována?”¹⁰² Tyto myšlenky nakonec vyústily ve vybudování úkrytu v Guyaně, který pojmenoval Jonestown, aby se zamezilo dalším nepříznivým událostem, které by hnutí postupně ubíralo na důležitosti.¹⁰³

V polovině 70. let se od Svatyně lidu odtrhli další jeho stoupci. Konkrétně se jednalo o manželský pár, který ovšem nešel ve šlépějích svých osmi předchůdců, ale vystupoval proti hnutí velice tvrdě a nekompromisně. Jones na to reagoval tzv. Bílou nocí. Podal svým nejbližším stoupcům sklenici s vínem, která měla obsahovat jed a pobídl je k vypití vína a tím i důstojnému odchodu z tohoto světa. Poté jim oznámil, že je pouze zkoušel a snaží se je

⁹⁸ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 170

⁹⁹ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 77

¹⁰⁰ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 171

¹⁰¹ Tamtéž

¹⁰² “How many of you here today would be willing to take your own lives now to keep the church from being discredited?” – MILLS, J. Six Years with God: Life Inside Rev. Jones's Peoples Temple, New York 1979, s.231, citováno podle CHIDESTER, D. Salvation and Suicide, s. 130

¹⁰³ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 78

připravit na krutou smrt, která jim hrozí.¹⁰⁴ Manželská dvojice zformovala novou skupinu s názvem "Znepokojení příbuzní", která pojímala za členy odpadlíky Svatyně lidu a bojovala proti tomuto hnutí různými zbraněmi. Podařilo se jim oslovovat širší veřejnost, federální úřady, a dokonce i Kongres. Některá periodika dokonce zveřejnila články o bývalých členech hnutí, kteří "Jonese a jeho hnutí obviňovali z fyzického, sexuálního a finančního zneužívání."¹⁰⁵ Tyto články byly vyvrcholením stěhovací akce do Jonestownu, která probíhala až do roku 1978, avšak federální úřady toto hnutí i nadále aktivně vyšetřovaly.¹⁰⁶

Koncem 70. let navštívil Jonestown americký politik L. J. Ryan, který nezapíral svůj negativní postoj obecně vůči novým náboženským hnutím a byl v kontaktu se zneřáčenou skupinou Svatyně lidu – Znepokojenými příbuznými.¹⁰⁷ Po svědectvích, která označovala praktiky hnutí za porušování lidských práv a svobod, se rozhodl Ryan navštívit Jonestown spolu s odpadlíky hnutí a novináři i přes Jonesovu nelibost. Během návštěvy získali členové výpravy několik vzkazů od stoupenců, ve kterých je prosili o pomoc při útěku a někteří projevíli tento svůj záměr i otevřeně před vůdcem, pro kterého to byla velká rána. Zosnoval proto útok na výpravu Ryana, který byl spolu s několika dalšími osobami zastřelen v letadle směřujícím zpět do Států.¹⁰⁸

Poslední z řady několika bílých nocí (tentokrát jed sklenice skutečně obsahovaly) proběhla těsně po vražedné akci na amerického politika Ryana 18. listopadu 1978. Jones svolal všechny členy hnutí a přiměl je následovat ho v cestě za důstojnou smrtí a inkarnací. Ti, kteří se snažili odporovat a najít jiné řešení, přesvědčil, že toto je jediná cesta ke spáse, jiní zase vyjadřovali Jonesovi vděčnost, za jejich naplněný život. Zřejmě 907 lidí zemřelo v důsledku vypití tekutiny obsahující jed, injekční aplikací léto látky. Jones se svou spolupracovnicí spáchali sebevraždu pomocí střelné zbraně, stejně tak jako mluvčí církve.

¹⁰⁴ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 172

¹⁰⁵ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 79

¹⁰⁶ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 172

¹⁰⁷ Tamtéž; s. 174–177

¹⁰⁸ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 87–88

Celkově došlo v souvislosti se Svatyní lidu k úmrtí 919 osob, mezi kterými byly i děti.¹⁰⁹

8.2. Óm Šinrikjó

V Japonsku se náboženství dělí na dvě skupiny. První z nich jsou pevně zakořeněná náboženství v japonské kultuře – buddhismus a šintó a druhou skupinou jsou nová náboženství, která bývají vedená kultem osobnosti. Tito představitelé, kteří mají silně vybudovanou autoritu, která nezaniká jejich smrtí, stojí v čele hierarchizovaných společenství. Moderní doba v technicky vyspělém Japonsku přinesla racionalitu a materialismus, ovšem začala postrádat duchovno, které někteří objevili v nových náboženstvích. Začal stoupat zájem o “získání nadpřirozených schopností, o okultismus, mystiku a jevy, které přineslo hnutí Nového věku”.¹¹⁰ Toho využil Čizuo Macumoto, který založil nové náboženské hnutí Óm Šinrikjó.¹¹¹

Macumoto se prezentoval jako vůdce s nadpřirozenými schopnostmi a dokazoval to fotografií, která vytvářela iluzi, že dokáže levitovat. Mezi jeho další vlohly patřilo ovládání počasí, uzdravování nebo údajně viděl do budoucnosti.¹¹² Návštěvy důležitých buddhistických míst, kde se setkal s duchovními vůdci tibetského buddhismu v čele s dalajlámou, ho utvrdily v přesvědčení, že je vtělením bohů.¹¹³ Díky svým vizím z budoucnosti Macumoto předpovídal různé světové události, katastrofy, a dokonce i apokalypsu, která se měla stát roku 1999. Té se dalo zabránit pouze pomocí “vítězství bojovníků Šambhaly a rozšíření této říše do celého světa”.¹¹⁴ Aby se jedinec stal bojovníkem tzv. šukéšem, bylo potřeba projít náročným výcvikem, opustit svůj dosavadní život, přerušit veškeré vztahy a odevzdat majetek ve prospěch společenství. Nový

¹⁰⁹ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 176–177

¹¹⁰ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 124

¹¹¹ Tamtéž, s. 124

¹¹² VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 209

¹¹³ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 127

¹¹⁴ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 209

život v hnutí by se dal připodobnit k buddhistickým klášterům, avšak narozdíl od nich se tu prováděly obřady a tvrdé praktiky, které spočívaly v ponořování do horké vody, což mělo v člověku probouzet duchovní zážitky nebo naopak do ledové vody, která měla mysl uklidňovat.¹¹⁵

Tyto praktiky stály za smrtí jednoho z následovníků společenství Terajuki Majimi, který nepřežil ponořování do ledové vody. Jeho smrt vyvolala v jednom ze členů Šudži Tagučim paniku a chtěl hnutí opustit. To ale nemohl Macumoto dopustit, a tak se uchýlil k rituálnímu obřadu, při kterém byl tento člen usmrčen. Vůdce ospravedlňoval čin tvrzením, že smrtí Tagučiho při obřadu odjímá ze zemřelého karmu, která by byla zatížena hříchem z prozrazení úmrtí Majimi. Příčina jeho smrti zřejmě tkvěla ve snaze o registraci hnutí Óm Šinrikjó jako církve, z čehož by pramenily velké daňové úlevy. Prozrazení smrti jednoho z členů, mohlo tuto snahu zmařit. Ovšem úřady byli pod nátlakem ze strany rodin, které šukéšové opustili, a tak bylo uskutečněno několik návštěv přímo v hnutí. Po neuznání registrace se spustila lavina demonstrací a žalob, kterými si společenství chtělo vydobýt status církve. Nakonec úřady přistoupili k jeho uznání a roku 1989 se z nového náboženského hnutí Óm Šinrikjó stala církev.¹¹⁶

Přes to, že registrace dopadla pro nyní již církev dobře, příbuzní šukéšů se nevzdávali a pomohli ke společenství přitáhnout mediální pozornost. V jednom z periodik vyšla série článků, které popisovaly praktiky konvertování nových stoupenců a zpřetrhání jejich rodinných vazeb. Díky těmto článkům se podařilo vytvořit Společnost obětí Óm Šinrikjó, která navázala spolupráci s právníkem Cucumi Sakamotem, který měl zkušenosti s obdobnými případy. Církev ovšem články a založení společenství v čele s právníkem znepokojily a podala na ně žalobu. Tento krok odpůrce utvrdil v tom, že má hnutí co skrývat a je třeba proti nim dál bojovat.¹¹⁷ Sakamoto zanedlouho přišel s důkazy, že se Macumoto dopouští podvodů, jenže než je stihl předat příslušným úřadům, zmizel neznámo, kam i se svou rodinou. Přestože byla japonská policie upozorňována na možnou

¹¹⁵ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 209-210

¹¹⁶ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 131-132

¹¹⁷ Tamtéž, s. 133

souvislost s církví, nepřikládala tomu pozornost. Až po dlouhých šesti letech byla smrt Sakamota a jeho rodiny objasněna a za viníky byli označeni příslušníci církve Óm Šinrikjó.¹¹⁸

Rok 1989 nebyl pro novou církev příznivý. Začalo se zpochybňovat Macumotovo učení a jeho nadpřirozené schopnosti. Dokonce jeden ze šukéšů chtěl z hnutí vystoupit a zveřejnit, jak to uvnitř něj funguje, což by mohlo mít pro celé společenství devastující následky a odradit i to málo konvertitů, kteří do něj mířili. Macumoto se rozhodl jednat a vynaložil obrovskou sumu peněz na volební kampaň pětadvaceti členů Óm Šinrikjó do horní sněmovny Parlamentu. Nikdo ale nepočítal s výsledkem, který by mohl nastat. Ani jeden z těchto členů totiž nebyl zvolen.¹¹⁹ Další neblahé události na sebe nenechaly dlouho čekat. Když se vůdce roku 1990 snažil pro hnutí nakoupit pozemky, aby vystavěl základnu a rozšířil jeho vliv, obyvatelé a celá japonská společnost se proti tomu začala bouřit. Macumoto se díky těmto situacím začal odvracet od myšlenky, že apokalypsu lze nějakým způsobem odvrátit. Začal proto své společenství připravovat na válečný konflikt teroristickými útoky a výrobou nejen biologických zbraní a nebezpečných látek. Pokusy o výrobu látek ovšem nebyly nikterak úspěšné a jejich účinek nebyl tak velký, jak se očekávalo.¹²⁰

Průlom nastal až díky novým členům hnutí z Ruska, do kterého mířili i vědci a další osoby s vlivnými kontakty. Óm Šinrikjó díky tomu získalo vojenský arzenál a zařízení potřebná k vývoji biologických zbraní. Výsledek na sebe nenechal dlouho čekat, záhy se podařilo vyrobit nervově paralytický plyn. Ten chtěl Macumoto ve velkém množství rozptýlit nad hlavním městem Japonska – Tokiem, který by způsobil smrt “pravděpodobně všech obyvatel města a velké části Japonska”.¹²¹ I když tyto zbraně měly původně sloužit k boji v apokalyptické válce, Macumoto je před tím použil na své nepřátele a usmrtil jím sedm lidí. Policie v žádném z případů nepodezřívala hnutí, a tak případy skončily bez

¹¹⁸ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 211

¹¹⁹ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 135-136

¹²⁰ Tamtéž, str. 137-138

¹²¹ Tamtéž; s. 141

potrestání viníků. Macumoto toho využil pro své učení, a ještě více zpřísnil možný odchod členů, kteří byli po útěku násilně přivedeni zpět nebo násilně sprovedeni ze světa. Nemohl dovolit, aby kdokoliv opustil hnutí a šířil jeho interní fungování na veřejnosti. Obdobně se Óm Šinrikjó chovalo i k jeho kritikům. Nikdo, kdo se jakýmkoliv způsobem postavil proti tomuto společenství, nebyl v bezpečí, ať už psal články, poskytl skrýš odpadlíkům nebo byl hnutím paranoidně vnímán jako nebezpečná osoba.¹²²

Násilí začalo ještě více eskalovat po tom co police oznámila, že vyšetřuje případy úniků plynů, některé útoky a následně i zmizení Kijoši Kariji v souvislosti s Óm Šinrikjó. Karija byl neznámý po tom, co poskytl své sestře úkryt po útěku z hnutí. Až později se zjistilo, že byl pravděpodobně umučen. Aby se vyhnul Macumoto policejnímu vyšetřování, vydal rozkaz k útoku na japonské metro, konkrétně na stanici Kasumigaseki. V jejím bezprostředním okolí se totiž nacházely policejní a vládní budovy.¹²³ Několik členů hnutí v dopravní špičce propíchno deštníkem sáčky s jedovatým plynem. Tím se plyn šířil dál do vagonů a po celé stanici metra.¹²⁴ Útok nepřežilo dvanáct lidí a tisíce lidí bylo zraněno. Následky ovšem mohly být daleko horší, pokud by plyn byl ve stejné kvalitě jako v případě předchozího útoku.¹²⁵

Násilí stále neustávalo a tlak byl dál vyvíjen na vyšetřovatele i celou společnost. Ovšem plánovaný útok na celé Tokio se podařilo v poslední chvíli zmařit. Včasný zásah zamezil smrti zhruba 10 milionům lidí. Domněnky, že za teroristickými útoky stojí hnutí Óm Šinrikjó se potvrdily až několik měsíců po zatčení vůdce Macumota, který díky předtočeným televizním nahrávkám dál šířil své myšlenky a výzvu ke svým stoupencům v Japonsku a Rusku k hromadné přípravě na smrt. Po zatčení vůdce se v čele hnutí objevila jeho dcera Reika spolu s tiskovým mluvčím Fumihirem Džójú, kteří dále zajišťovali fungování společenství. Dohromady zatkla japonská policie 200 lidí a se 192 z nich byl veden soudní

¹²² VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 144-146

¹²³ Tamtéž; s. 146-147

¹²⁴ KLEIN, S. Nejkrutější tajné společnosti v dějinách. Frýdek-Místek, 2006. ISBN 80-7362-292-0, s. 182

¹²⁵ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 147-148

proces, ve kterém se zodpovídali ze svých činů. V roce 2004 byl Čizuo Macumoto odsouzen k trestu smrti, stejně jako jeho dalších třináct nejbližších spolupracovníků, kteří se podíleli na násilných trestných činech.¹²⁶ Jejich trest byl vykonán v roce 2018.¹²⁷ Přesný počet obětí tohoto hnutí není znám, ale dohaduje se, že během fungování Óm Šinrikjó mezi lety 1988-1995 zemřelo 55-80 lidí.¹²⁸

8.3. Řád Slunečního chrámu

Na vzniku nového náboženského hnutí nazývaného Řád Slunečního chrámu se podílel Francouz Joseph Di Mambro, který se stal jeho vůdcem. Hnutí vzniklo roku 1981 ve Francii a tvořilo "součást neotemplářské větve západní esoterické tradice"¹²⁹. Ovšem po právní stránce se vznik Řádu datuje až od roku 1984.¹³⁰ Členská základna řádu, tvořena příslušníky bohatší střední vrstvy, měla vnímat příslušnost k zasvěceným elitám, díky přístupu k tajným informacím, které by se do rukou běžného smrtelníka nikdy nemohly dostat. Duchovní svět běžně přístupné církve byl sice v řádu vnímán jako méně procítěný a hluboký, ale i tak docházelo ke snahám připojit se k původní křesťanské větvi. Pouze ti nejváženější členové řádu byli svěceni a účastnili se velkolepých obřadů, konaných v podzemních částech domů, se slavnostními rouchy, kadidly a svícny.¹³¹

Vzhledem k esoterickým myšlenkovým proudům, které Řád vyznával, přesunul své pole působnosti do Kanady, o které se předpokládalo, že by měla být utopickou zemí bez jakýchkoliv násilných konfliktů a negativní energie, na rozdíl od Evropského kontinentu. Řád Slunečního chrámu vybudoval v Québecu

¹²⁶ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 215

¹²⁷ "Terorismus chemickou zbraní. Před 25 lety sekta Óm šinrikjó zaútočila v tokijském metru, ct24.ceskatelevize.cz [online]. Copyright © [cit. 8.3.2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3063928-terorismus-chemickou-zbrani-pred-25-lety-sekta-om-sinrikjo-zautocila-v-tokijsem-metru>

¹²⁸ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 151

¹²⁹ Tamtéž; s. 109

¹³⁰ Tamtéž s. 111

¹³¹ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 120

komunitu, která měla zajistit přežití všech členů této společnosti při apokalypse.¹³² Při snaze o další rozšíření působnosti do Spojených států amerických, již hnutí tak úspěšné nebylo.¹³³

Během vrcholného období, v prvním roce 90. let, získalo hnutí první významnou trhlinu, která ovlivnila jeho další fungování. Di Mambrov syn totiž odhalil tajemství okolo učení nanebevzetí mistrů a šířil je dál. Antonio Duiot, který se podílel na vytvoření tajemné aury a klamání členů, přiznal tyto praktiky a následně od Řádu odešel. Zklamání bylo mezi stoupenci velké, ale racionálně si ho odůvodnili jako nezbytné pro fungování společenství. Druhou trhlinu způsobila členka hnutí. Důvodem jejího zanevření nad Řádem ním bylo praktikování tzv. "kosmického manželství". To spočívalo v uzavření nových manželských svazků, které vycházely z rozhodnutí mistrů a minulých životů budoucích manželů.¹³⁴ Obrátila se proto na sdružení zabývající se pomocí lidem ovlivněnými těmito patologickými skupinami a společně dopomohli Řádu k nechtěné pozornosti společnosti.¹³⁵

Řád Slunečního chrámu provázel i skandál kolem oznámení připravovaného atentátu na kanadského ministra vnitra. Ve spojitosti s tímto případem byly bezpečnostními sbory vyšetřovány i někteří členové společenství. I když byla policií odhalena nezákonná aktivita a zajištěny tři střelné zbraně s tlumiči, případ byl uzavřen a viníci dostali podmíněný trest a pokutu. Ovšem stín události i po vyřešení případu na Řád stále dopadal a Di Mambro tím pádem postupně ztrácel dobré jméno, kterého si nejvíce cenil.¹³⁶

Postupem času se problémy uvnitř i vně Řádu hromadily a vyústily v první myšlenky o tzv. tranzitu, který nebyl úplně definovaný, ale mělo se díky němu vyhnout dalším katastrofám, které mohly další fungování řádu neblaze ovlivnit. "Jednou z možností byl přechod na jinou planetu, patrně za pomoci kosmických

¹³² VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 113

¹³³ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 122

¹³⁴ Tamtéž; s. 122

¹³⁵ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 116

¹³⁶ Tamtéž; s. 116-117

lodí a pod vedením nanebevzatých mistrů, kteří o tranzitu údajně při obřadech řádu hovořili ve svých vzkazech”.¹³⁷ Stoupenci s tímto řešením nesouhlasili a nevnímali ho jako ideální. Jejich názory ale nejbližší okolí vůdce nevnímalo jako podstatné.¹³⁸ To také jako jediné vědělo, že tranzitem se rozumí vraždy a sebevraždy, které se neměly týkat nejvěrnějších členů. Ostatní následovníci se o tomto záměru dozvěděli až později.¹³⁹

První obětí tranzitu byl odpůrce Dutoit spolu s rodinou. Pravděpodobní pachatelé také zapálili několik domů patřících úzkým spolupracovníkům Di Mambra a i jemu samotnému a poté spáchali sebevraždu. V následujících dnech žháři založili požár na několika dalších místech. Trosky ukrývaly hrůzný pohled. Celkem téměř padesát lidí bylo nalezeno mrtvých. Většina z nich spáchala po rituálním obřadu sebevraždu. Po sérii těchto činů byly doručeny novinářům a odpadlíkům Řádu dopisy, které popisovaly oběti tranzitů. Dělili se na tři skupiny. První z nich byli věrní následovníci myšlenek hnutí, druhou skupinou byli věrní, kteří ovšem nedokázali spáchat sebevraždu, a tak byli zabiti a třetí skupinu tvořili odpadlíci, kteří museli za trest a prohřešení bez milosti zemřít.¹⁴⁰

Tranzity následovaly ještě v dalších dvou vlnách. V pořadí druhá vlna se odehrála ve Francii a stála život 16 lidí, kteří se podle polohy těl účastnili obřadu. Několik z nich bylo prokazatelně zavražděno, ostatní spáchali sebevraždu. V dopise, jenž po sobě zanechali, uvedli, že jejich smrt souvisela s vírou a nalezení nového, lepšího světa. Poslední násilný akt se stal v Kanadě v Québecu, kde zemřelo nakonec “pouze” pět členů Řádu. Tři další smrti unikly, díky nálezu zařízení, které mělo po činu způsobit požár. Vyvolali diskusi o správnosti

¹³⁷ VOJTÍŠEK, Z. *Nová náboženství a násilí*. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 123

¹³⁸ Tamtéž; s. 124

¹³⁹ VOJTÍŠEK, Z. *Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí*. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 119-120

¹⁴⁰ Tamtéž, str. 120

chystaného aktu a bylo jim umožněno odejít.¹⁴¹ Konečný počet obětí, jenž má Řád Slunečního chrámu na svědomí, je 74.¹⁴²

¹⁴¹ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 127

¹⁴² VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6., s. 121

9. Nové náboženské hnutí v České republice

V této kapitole si představíme nové náboženské hnutí, které působilo v českých zemích od 90. let minulého století zřejmě až do současnosti. Při pohledu na sociálně patologický jev sekt a nových náboženských hnutí obecně, lze vnímat jistou souvislost mezi násilím a vůdcem. To, co tyto jedince přimělo vstoupit do nového náboženského hnutí byla ani tak víra v myšlenky, které hnutí hlásalo, jako spíš probuzení a vybudování závislosti na charismatickém vůdci.

Společenství Most ke svobodě je toho názorným příkladem. I přes změny v učení v průběhu času stoupenci setrvali ve společenství a jediné, co je dokázalo přimět z něj vystoupit, bylo autoritativní chování vůdkyně. To ovšem přišlo až po jejím návratu z Brazílie, kdy její názory, tresty a pozornost nebyla tlumena technologiemi, přes které komunikovala se svými zástupci a určovala další směřování hnutí.¹⁴³

9.1. Most ke svobodě

Pád režimu v Československu koncem 80. let způsobil velkou vlnu euforie z nově nabyté svobody. Demokratický systém nám umožnil nejen cestování do všech koutů světa, otevřený trh, ale také svobodný projev názorů i náboženských myšlenek, které v komunistickém režimu nebyly přípustné a podléhaly státní kontrole. Tyto okolnosti dopomohly ke vzniku nového náboženského hnutí nazvaného Most ke svobodě, které vzniklo v tehdejší Československu na počátku 90. let. Obdobné hnutí ovšem fungovalo již od 50. let v Brazílii, kdo ho založila američanka Geraldine Innocente. Myšlenky nového společenství tkví v "přesvědčení o existenci velkého bílého bratrstva nanebevzatých mistrů, kteří telepaticky komunikují s duchovně pokročilými osobnostmi na planetě Zemi a poskytují jejich následovníkům duchovní vedení."¹⁴⁴

Ladislava Kujalová emigrovala v 70. letech do Brazílie, kde se stala duchovní učitelkou tohoto nového náboženského hnutí. Po návratu z exilu založila v

¹⁴³ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 146

¹⁴⁴ Tamtéž, str. 142

Československu jedno z center Mostu ke svobodě a stala se jeho vůdkyní. Přednášela o tezích hnutí, poselství nanebevzatých mistrů a pomáhala ostatním obnovit víru v boha a komunikovat s ním. Kujalová tvrdila, že tzv. “vibrační zlom” vyvolá sérii přírodních katastrof, díky kterým se země zbaví negativní energie, nastane počátek konce křesťanské éry a nastane éra nová očištěná, v čele s mistrem Saint Germainem. Roku 1992 se Kujalová přestěhovala do Kuroslep na Třebíčsku k jednomu ze členů hnutí, ovšem časem se k nim přistěhovali další stoupenci, a nakonec vytvořili společenství 29 mužů žen a dětí. Ti byli oblékáni do stejnokroje a oslovovali se “sestro” nebo “bratře” a Kujalovou jmenovali jako “matka Lá”.¹⁴⁵

Počátky hnutí byly velice ideální. Celé společenství se vcelku těšilo oblibě v obci. Díky jejich pracovitosti si založili zahradnictví, kde se věnovali pěstování ovoce a zeleniny, vyráběli si máslo, sýry¹⁴⁶, vzorně se starali o své potomky, kteří měli kolektivní způsob výchovy, každý den se konaly modlitby a meditace a v neděli se účastnili mší. Dokonce několik členů hnutí se vystříдалo na postu starosty této obce. První známky potíží na sebe nenechaly dlouho čekat. První z nich se objevily již kolem roku 1994, kdy začaly postupně odcházet první členové komunity. Příčinou prý bylo tvrdé autoritativní vedení matky představené, která mimo jiné rozhodovala o všech oblastech života svých stoupenců včetně manželských svazků a výchově dětí, kteří často i do dospělosti netušily, kdo jsou jejich biologičtí rodiče. Postupem času docházelo v hnutí ke genezi učení a do popředí se dostala tajemná duchovní energie reiki. Instrukce, jak tuto energii používat a jak s ní pracovat, byly poskytovány okolnímu světu bez finanční odměny.¹⁴⁷

Matka Lá po roce 2000 odešla zpět do Brazílie spolu se svým manželem, Josefem Jurou, jejich dcerou a dalšími dvěma stoupenci hnutí, kde spolu duchovně působili a pomáhali místní chudině. Tato cesta zakončila éru

¹⁴⁵ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 142-144

¹⁴⁶ ‘Stále se bojím, vysvětluje bývalá členka sekty Most ke svobodě, jihlavsky.denik.cz [online]. Copyright © [cit. 9.3.2023]. Dostupné z: https://jihlavsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/20120314_ji_stale-se-bojim-rika-byvala-clenka-sekty.html

¹⁴⁷ VOJTÍŠEK, Z. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5; s. 143-144

společenství Most ke svobodě v její původní formě a začala se označovat za tzv. “Zenbuddhismus”, který vycházel z buddhistických myšlenkových proudů. Matka Lá přijala nové jméno a začala vystupovat jako “madre La Yaktshi”. Během působení v Brazílii nadále řídila hnutí založené v českých zemích, i když pouze na dálku prostřednictvím moderních technologií. Svým věrným stoupencům zasílala přesné instrukce k provádění bohoslužeb a trestala neposlušné členy za jejich prohřešky. Po návratu matky představené, která ukončila své druhé duchovní působení v Brazílii, opustili hnutí ještě její další členové, ale pro společenství to nemělo příliš velký význam. Na konci cesty učení matky Lá, v roce 2012 zůstávalo součástí náboženského hnutí posledních dvanáct věrných stoupenců. Ovšem tento rok byl pro duchovní společenství důležitý i proto, že v souvislosti s ním spustily policejní bezpečnostní složky vyšetřování. Manželé Jurovi byli hlavními podezřelými z trestných činů “týrání osoby žijící ve společném obydlí, týrání svěřené osoby a ohrožování výchovy dítěte”.¹⁴⁸ Brzy po vznesení obvinění státní zástupce trestní stíhání zastavil z důvodu promlčení skutku. Postupem času se někteří ze členů, kteří se rozhodli opustit hnutí, svěřili s praktikami uvnitř společenství. Vyplouvaly na povrch případy fyzického i psychického týrání, kterého se dopouštěla matka představená a úzký okruh nejbližších stoupenců. Roku 2006 vystoupil z hnutí ještě jeden jeho člen a od té doby není veřejně známo, jak se dále nové náboženské hnutí vyvíjí.¹⁴⁹

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 144

¹⁴⁹ Tamtéž, str. 145

10. Náboženství v České republice

Jednou z jistot pro náboženství v rámci České republiky (dále jen “ČR”) je Listina základních práv a svobod, deklarující náboženskou svobodu pro všechny, kteří o víru mají zájem. Konkrétně pak článek 15, ve kterém se píše: “Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena. Každý má právo změnit své náboženství nebo víru anebo být bez náboženského vyznání.”¹⁵⁰ V následujícím článku 16 se pak píše, že úplně každý má právo na svobodný náboženské vyznání a víru podle svého uvážení, a to jak jednotlivě, tak i ve společnosti dalších jedinců, projevovat se soukromě nebo veřejně jakýmkoliv způsobem. Dále je zaručena svoboda náboženských institucí, které mohou spravovat veškeré své záležitosti, ustanovovat zástupce náboženského proudu a jiných církevních institucí, které jsou nezávislé na státních orgánech.¹⁵¹ Je ovšem důležité brát v potaz, že ne všechny náboženské skupiny spadají pod Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností, ale mohou fungovat i jako právnická osoba. Často se s nimi můžeme setkat ve formě nadací, spolků nebo občanských sdružení.¹⁵²

Zákon je inspirovaný událostmi z 20. století, které postihly tragédie v souvislosti s několika sektami. V zákoně se uvádí, že je protiprávní, aby vznikly a fungovaly církve nebo náboženské společnosti, které svou činností, myšlenkovými proudy, vyznáním a svobodou občanů rozporují právním předpisům. Takováto náboženská skupina nesmí využívat psychického nebo fyzického nátlaku, závislosti, poškozování osob ať už psychicky, fyzicky nebo v sociální či ekonomické rovině, omezování zdravého vývoje jedince, vzdělávání a zdravotní péče osob.¹⁵³

Dle dat, která shromažďuje Český statistický úřad, vyplývá, že k roku 2021, kdy proběhlo poslední sčítání lidu, uvedla méně jak čtvrtina respondentů,

¹⁵⁰ Listina základních práv a svobod, článek 15. [zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2#hlava2) [online]. Copyright © [cit. 7.3.2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2#hlava2>

¹⁵¹ Tamtéž

¹⁵² Vojtíšek, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80-7178-798-1, s. 13-14

¹⁵³ Zákon 3/2002 Sb., [zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3) [online]. Copyright © [cit. 7.3.2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>

že jsou věřící. Téměř polovina respondentů nejsou věřící a více jak čtvrtina lidí nechalo otázku bez odpovědi. Oproti poslednímu sčítání je to nárůst v řadách věřících, ovšem náboženské smýšlení mělo u nás v letech 1991 a 2001 vyšší zastoupení.¹⁵⁴ Je třeba si ale uvědomit, že tyto výsledky jsou ovlivněny i dalšími náboženskými směry, které nejsou jasně definované, jejich členové nehlásí svou příslušnost k tradičním náboženstvím, ale spíše k spirituálním střediscům, která uspokojují náboženské potřeby řady vyznavačů tohoto směru.¹⁵⁵

10.1. Náboženské společnosti v České republice

Náboženské společnosti a jejich postavení je u nás velice ovlivněno historicky, a to díky komunistickému režimu, který u nás po desetiletí existoval. Během této éry byla svoboda ve všech směrech života velice omezena a jinak tomu nebylo ani u víry a náboženství. Pouze několik málo z nich byly státem povolené a i financované. To ovšem bylo vykoupeno státním dohledem nad jejich fungováním. "Počet náboženských společností, které byly za těchto podmínek v České republice povoleny, dosáhl na konci komunistického období 18."¹⁵⁶ Po pádu režimu a nastolení nového demokratického státního zřízení se počet náboženských společností zvýšil. Například roku 1990 byla uznána Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů, která je známá jako "mormoni".¹⁵⁷

10.2. Registrace církve a náboženské společnosti

Církev nebo náboženská společnost lze registrovat v ČR podáním žádosti o registraci se všemi náležitostmi ve dvou písemných vyhotoveních v českém jazyce, popřípadě úředně ověřenému překladu do českého jazyka. Toto vyhotovení musejí být předána ministerstvu kultury třemi osobami s trvalým

¹⁵⁴ náboženská víra, czso.cz [online]. Copyright © [cit. 7.3.2023]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/scitani2021/nabozenska-vira>

¹⁵⁵ Vojtíšek, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80-7178-798-1, s. 13

¹⁵⁶ VOJTÍŠEK, Z. Netradiční náboženství u nás, 1. vyd. Praha: Dingr, 1998, ISBN 80-902528-0-X, s. 16

¹⁵⁷ Tamtéž

místem pobytu v ČR ve věku minimálně 18 let, které jsou svéprávné a způsobilé k právním úkonům.¹⁵⁸

10.3. Bezpečnostní hrozba v souvislosti se sektami a novými náboženskými hnutími

Po pádu komunistického režimu v naší zemi došlo k mnohým ekonomickým i sociálním změnám, které ovlivnily všechny oblasti fungování ČR včetně bezpečnosti. S novým demokratickým systémem se pole působnosti bezpečnostních hrozeb začalo přesouvat do nevojenské sféry a jednou z těchto oblastí byla i víra a její svobodné projevy, které byly ukotveny v Listině základních práv a svobod a ústavě. Během komunistické éry, bylo náboženství omezováno státem a byly povoleny jen některé náboženské společnosti, které financoval stát. Tímto krokem si zajišťoval kontrolu nad jejich fungováním. Demokracie pomohla k existenci a fungování dalším hnutím, která dříve nemohla podle právních předpisů Československé socialistické republiky vzniknout. Na počátku české právo neupravovalo fungování nových hnutí, a tak začala vznikat i taková uskupení, která ohrožovala existenci tradičních církví.¹⁵⁹ Sčítání lidu tuto domněnku jen potvrzuje. Když proběhlo sčítání lidu v roce 2011, téměř polovina respondentů vynechala otázku ohledně náboženské příslušnosti bez odpovědi. Naopak u otázky víry velká část účastníků průzkumu nevedla, že jsou věřící. Vzhledem k nabízeným možnostem to může znamenat, že nejsou ateisté a ani příslušníci žádné tradiční církve, ale odklonili se k členství v nových spirituálních směrech.¹⁶⁰

Vzhledem ke klesajícímu počtu nevěřících občanů a nárůstu členů nových spirituálních náboženských směrů, je třeba vnímat jisté bezpečnostní riziko pro společnost. Proto stát musí chránit občany před nežádoucími vlivy

¹⁵⁸ 'Návrh na Registraci církve a náboženské společnosti, článek 15. mkcr.cz [online]. Copyright © [cit. 7.3.2023]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/navrh-na-registraci-cirkve-a-nabozenske-spolecnosti-cs-401>

¹⁵⁹ 'Sekty a nová náboženská hnutí – bezpečnostní hrozba? mvcr.com [online]. Copyright © [cit. 8.3.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/sekty-a-nova-nabozenska-hnuti-bezpecnostni-hrozba.aspx>

¹⁶⁰ 'náboženská víra, czso.cz [online]. Copyright © [cit. 7.3.2023]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/scitani2021/nabozenska-vira>

náboženských společností, které mají potenciál ohrožovat “veřejnou bezpečnost a pořádek, zdraví, mravnost nebo práva a svobody druhých”¹⁶¹ a zároveň garantovat práva zakotvená v Listině základních práv a svobod.¹⁶²

Stále častěji se setkáváme s událostmi o páchaném násilí s náboženským podtextem. A tak není překvapivé, že je třeba se mít vůči těmto skupinám na pozoru. Není na místě uklidňovat se vzdáleností, která nás dělí od místa činu, kde došlo k protiprávním aktivitám v souvislosti s vírou. Nebezpečí plynoucí z tohoto jednání může zasáhnout i v ČR.¹⁶³

¹⁶¹ ‘Sekty a nová náboženská hnutí – bezpečnostní hrozba? mvcr.com [online]. Copyright © [cit. 8.3.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/sekty-a-nova-nabozenska-hnuti-bezpecnostni-hrozba.aspx>

¹⁶² Tamtéž

¹⁶³ Tamtéž

Závěr

Bakalářská práce se věnovala sektářství jako sociálně patologickému jevu. Cílem této práce bylo vysvětlit pojem sektářství, jaké je fungování uvnitř i vně sekt, jak může být sekta pro jedince přínosná a jaká existuje hierarchie nových náboženských hnutí.

Problematiku jsem postupně zkoumala v několika kapitolách. Postupovala jsem systematicky a snažila se toto téma ve všech jeho aspektech čtenáři přiblížit.

V první kapitole byl vysvětlen pojem deviace, její negativní a pozitivní formy, co jsou to sociální normy a jakou mají funkci, v čem spočívá primární a sekundární deviace. Popsala jsem, rozdíly mezi sociální a nesociální deviací, jak je označujeme a jak působí na jedince.

Druhá kapitole byla věnována sociálním deviacím, kdo se jim věnuje, jaké jsou jejich dopady a proč je důležité na ně upřít pozornost. Představila jsem jejich strukturu, subjekt i objekt zkoumání a jaké má důsledky.

Třetí kapitola pojednávala o sociální patologii. Definovala jsem ji a uvedla do historického kontextu a nastínila možná řešení pomocí pozornosti věnované příčinám vzniku. V podkapitolách jsem se věnovala prevenci struktury a organizaci sociálně patologických jevů, jak jim předcházet zvýšit povědomí o této problematice i pomocí prevence. Dále jsem upřela pozornost na riziko vzniku těchto odchylek.

Ve čtvrté, páté a šesté kapitole jsem čtenáři přiblížila sekty, nová náboženská hnutí a sociologický pohled na ně. Vysvětlila jsem, co je to sekta, proč je vhodnější užívat pro ni pojem nová náboženská hnutí a jaké může mít i přínosy pro jedince z psychologického hlediska. Uvedla jsem, čím se liší sekta od běžného společenství a jak se vyznačuje, co je pro ni typické, jaký mohou mít postoj ke světu, také jsem zmínila hierarchii, která je obecně platná pro všechny sekty a na jakém principu funguje indoktrinace a následné deprogramování.

V sedmé kapitole jsem vybrala tři nová náboženská hnutí – Svatyni lidu, Óm Šinrikjó a nakonec Řád Slunečního chrámu. Tato hnutí ovlivnila svět a

zasela v něm pocit strachu, nejistoty a nebezpečí. Představila jsem její vůdce a vysvětlila její vznik, průběh a zánik, který byl často tragický.

V posledních dvou kapitolách jsem upřela pozornost k novým náboženským hnutím a náboženství v České republice obecně. Věnovala jsem se jedné ze sekt, která dodnes funguje v tuzemsku a uvedla bezpečnostní hrozby, které mohou v souvislosti s těmito uskupeními hrozit. Dále jsem přiblížila právní úpravu náboženských společností v kontextu historického vývoje.

Vzhledem k tomu, že lidé do nových náboženských hnutí vstupují kvůli naplnění svých potřeb, pochopení, pocitům sounáležitosti atp., nemusí toto společenství nezbytně znamenat cosi děsivého. Většina lidí si pod těmito uskupeními představí omezování osobní svobody, psychické a fyzické týrání, sexuální nátlak či jinou formu násilí. To sice může následovat, avšak spousta těchto hnutí mělo pozitivní přístup ke světu a až postupem času vykrytalizovaly v nebezpečné skupiny, které byly schopny toto násilí páchat. Proto nabývám dojmu, že sekta nemusí být nutně patologická, i když se může vychýlit z obecně přijímaného společenského řádu.

Literatura a odborné články

1. BÜCHNEROVÁ, B. Co máme vědět o sektách. Wien: Verlag Carl Ueberreuter, 1998. ISBN 80-86299-02-3
2. DANICS, Š.; DUBSKÝ, J.; URBAN, L. Základy sociologie a politologie. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 358 s. ISBN 978-80-7380-751-1.
3. HRČKA, M. Sociální deviace. Praha: SLON, 2001
4. HRČKA, M. CIT. DÍLO, S. 21-23
5. CHMELÍK, J.; et al. Extremismus, Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 425 s. ISBN 978-80-7380-376-6.
6. KLEIN, S. Nejkrutější tajné společnosti v dějinách. Frýdek-Místek, 2006. ISBN 80-7362-292-0
7. MILLS, J. Six Years with God: Life Inside Rev. Jones`s Peoples Temple, New York 1979, s. 231, citováno podle CHIDESTER, D. Salvation and Suicide
8. MOYANO, A. L. Sekty, skrytá hrozba současnosti, 1. vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2011. ISBN 978-80-7362-882-6
9. POKORNÝ, V; TELCOVÁ, J; TOMKO, A.; Prevence sociálně patologických jevů. Brno: Nakladatelství Ústavu psychologického poradenství a diagnostiky, 2003. ISBN 80-86568-04-0
10. Shiva Naipaul, Black and White
11. TAYLOROVÁ, K.; Brainwashing. Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-773-3, s. 51-52
12. URBAN, L.; DUBSKÝ, J.; BAJURA, J. Sociální deviace. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 231 s. ISBN 978-80-7380-397-1.
13. URBAN, L.; DUBSKÝ, J.; Sociální deviace. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 167 s. ISBN 978-80-7380-133-5.
14. VOJTÍŠEK, Zdeněk. CO SE SLOVEM „SEKTA “? Dingir.[online]. Praha: Dingir, 2004, 7.4: 1212-1371.
15. Vojtíšek, Zdeněk. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80-7178-798-1
16. VOJTÍŠEK, Zdeněk. Netradiční náboženství u nás, 1. vyd. Praha: Dingr, 1998, ISBN 80-902528-0-X

17. VOJTÍŠEK, Zdeněk. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. Brno: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-21-6.
18. VOJTÍŠEK, Zdeněk. Nová náboženství a násilí. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2861-5;
19. VYKOPALOVÁ, H., Sociálně patologické jevy v současné společnosti. Olomouc: SLON, 2001, 148-149
20. WEISS, P. Sexuologie. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 468 s. ISBN 978-802-4724-928.

Internetové zdroje

1. 'Chrám lidu: Šílená sekta, která bude stát život více než 900 lidí, reflex.cz [online]. Copyright © [cit. 3.3.2023]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/fotogalerie/91374/chram-lidu-silena-sekta-kttera-bude-stat-zivot-vice-nez-900-lidi-podivejte-se.html>
2. 'Indoktrinace, slovník-cizich-slov.abz.cz [online]. Copyright © [cit. 1.3.2023]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/indoktrinace>
3. 'Jonestown mass murder-suicide, Guyana [1978]', britannica.com [online]. Copyright © [cit. 1.3.2023]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Jonestown>
4. 'Listina základních práv a svobod, článek 15. zakonyprolidi.cz [online]. Copyright © [cit. 7.3.2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2#hlava2>
5. 'messiah, britannica.com [online]. Copyright © [cit. 3.3.2023]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/messiah-religion>
6. 'náboženská víra, czso.cz [online]. Copyright © [cit. 7.3.2023]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/scitani2021/nabozenska-vira>
7. 'Návrh na Registraci církve a náboženské společnosti, článek 15. mkcr.cz [online]. Copyright © [cit. 7.3.2023]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/navrh-na-registraci-cirkve-a-nabozenske-spolecnosti-cs-401>
8. 'Sankce, encyklopedie.soc.cas.cz [online]. Copyright © [cit. 26.2.2023]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Sankce>
9. 'Sekty a nová náboženská hnutí – bezpečnostní hrozba? mvcr.com [online]. Copyright © [cit. 8.3.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/sekty-a-nova-nabozenska-hnuti-bezpecnostni-hrozba.aspx>
10. 'Stále se bojím, vysvětluje bývalá členka sekty Most ke svobodě, jihlavsky.denik.cz [online]. Copyright © [cit. 9.3.2023]. Dostupné z: https://jihlavsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/20120314_ji_stale-se-bojim-rika-byvala-clenka-sekty.html

11. 'Stručný úvod do problematiky nových náboženských hnutí, David Zbiral, <http://www.david-zbiral.cz> [online]. Copyright © [cit. 1.3.2023]. Dostupné z: http://www.david-zbiral.cz/NNHuvod.htm#_Toc151661444
12. 'Terorismus chemickou zbraní. Před 25 lety sekta Óm šinrikjó zaútočila v tokijském metru, ct24.ceskatelevize.cz [online]. Copyright © [cit. 8.3.2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3063928-terorismus-chemickou-zbrani-pred-25-lety-sekta-om-sinrikjo-zautocila-v-tokijskem-metru>
13. 'Zákon 3/2002 Sb., [zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz) [online]. Copyright © [cit. 7.3.2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>